

Lantbrukets & landsbygdens psykosociala puls

Screening av psykosociala arbetsförhållande,
psykisk hälsa och sociala nätverk bland lantbrukare
och landsbygdsföretagare

Christina Lunner Kolstrup & Peter Lundqvist

Institutionen för Arbetsvetenskap, Ekonomi och Miljöpsykologi

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Rapport 2013:20

ISSN 1654-5427

ISBN 978-91-87117-51-0

Alnarp 2013

LANDSKAP TRÄDGÅRD JORDBRUK

Rapportserie

Lantbrukets & landsbygdens psykosociala puls

Screening av psykosociala arbetsförhållande,
psykisk hälsa och sociala nätverk bland lantbrukare
och landsbygdsföretagare

The Psychosocial Pulse of Entrepreneurs in Rural Areas

*Screening of psychosocial working conditions,
mental health and social network among farmers
and entrepreneurs in rural areas*

Christina Lunner Kolstrup & Peter Lundqvist

Institutionen för Arbetsvetenskap, Ekonomi och Miljöpsykologi

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Rapport 2013:20

ISSN 1654-5427

ISBN 978-91-87117-51-0

Alnarp 2013

Förord

Föreliggande LTJ rapport är en populärvetenskaplig publicering av projektet *LANTBRUKETS PSYKOSOCIALA PULS – Screening av lantbrukets psykosociala arbetsmiljö samt åtgärdsprogram för att förbättra lantbrukarnas psykosociala arbetsförhållande, psykisk hälsa och sociala nätverk*, finansierat av Stiftelsen Lantbruksforskning. Lantbrukets arbetsmiljökommitté (LAMK) har fastlagt 2013 års arbetsmiljötema för sektorn till ”Stress och stresshantering”. Det är vår förhoppning att skriften ska bidra till att dessa frågor blir uppmärksammade och föremål för åtgärder och satsningar inom branschen.

Rapporten baseras på enkätstudier med lantbruksföretagare och landsbygdsföretagare (som inte bedrev lantbruk) under perioden 2010–2011.

Projektet har initierats av forskare Christina Lunner Kolstrup och professor Peter Lundqvist båda vid Institutionen för Arbetsvetenskap, Ekonomi & Miljöpsykologi (AEM), SLU i Alnarp. Planering och genomförande av projektet har gjorts av gruppen, forskare Christina Lunner Kolstrup, Professor Peter Lundqvist och forskningsassistent Rosmari Emanuelsson, i samråd med en referensgrupp. Forskare Christina Lunner Kolstrup har varit projektansvarig samt ansvarat för resultatbearbetning, sammanställning och rapportförfattande.

Ett stort tack riktas till lantbrukare och landsbygdsföretagare som har svarat på frågeformulären och delat med sig av sina värdefulla erfarenheter och synpunkter. Ett stort tack riktas även till Emma, Elin och Johan Nilsson som var behjälpliga med dataregistrering av frågeformulären.

Alnarp, juni 2013

Christina Lunner Kolstrup

Arbetslivsforskare

Peter Lundqvist

Professor

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary	7
Inledning	9
Målsättning och syfte	11
Material och metoder	11
Definition av lantbrukare och landsbygdsföretagare	11
Urval	11
Metod	12
Etisk prövning	15
Referensgrupp	15
Datainsamling	15
Resultat	17
Demografisk beskrivning av deltagarna	17
Psykosocial arbetsmiljö och hälsa	19
<i>Bland lantbrukare och landsbygdsföretagare</i>	19
<i>Bland lantbrukare (växtodlings-, mjölk-, nötkötts och grisproducenter)</i>	21
Externa stressfaktorer	23
<i>Bland lantbrukare och landsbygdsföretagare</i>	23
<i>Bland lantbrukare (växtodlings-, mjölk-, nötkötts och grisproducenter)</i>	23
Upplevda hälsorelaterade symptom och besvär	26
Sammanfattande diskussion	27
Demografi, urval och metod	27
Psykosocial arbetsmiljö och hälsa	27
Externa stressfaktorer	28
Upplevda hälsorelaterade symptom och besvär	29
Hur går vi vidare?	29
Referenser	31
Bilaga 1 – frågeformulär till lantbrukare	35
Bilaga 2 – frågeformulär till landsbygdsföretagare	47
Bilaga 3 – informationsbrev till lantbrukare	59
Bilaga 4 – informationsbrev till landsbygdsföretagare	61

Sammanfattning

Svenskt lantbruk har under de senaste decennierna genomgått omfattande strukturomvandlingar. Företagen har blivit färre, men större i omfattning. Expansionen från mindre familjeföretag till större lantbruksföretag innebär ofta ett stort ekonomisk ansvar och risktagande, ett personal- och arbetsgivaransvar samt många arbetstimmar – en förändring och förvandling från bonde till företagare. Lantbruket representerar ett yrke som är mycket beroende av externa villkor, som man som individ inte kan påverka såsom väder, lagstiftning, sjukdomsangrepp, miljöavgifter och negativa samhällsattityder. Lantbrukare och företagare i allmänhet kan uppleva att det ställs höga krav på dem med hänsyn till bra produktionsresultat, stabil ekonomi samt ett medvetet samhälls- och miljöansvar. Höga krav, låg kontroll och lågt socialt stöd kan förorsaka dålig psykosocial arbetsmiljö med stress, utbrändhet och allmän psykisk ohälsa till följd.

Syftet med undersökningen var att kartlägga den psykosociala arbetsmiljön och hälsan bland lantbrukare och landsbygdsföretagare (icke-lantbrukare) samt att skapa ett underlag för ett åtgärdsprogram för hur psykosociala arbetsförhållanden, psykisk hälsa samt sociala nätverk på landsbygden kan förbättras.

Undersökningen, Lantbrukets Psykosociala Puls, genomfördes under 2010–2011 bland 470 lantbrukare och 166 yrkesverksamma landsbygdsföretagare. Bland de 470 lantbrukarna fanns 177 växtodlingsproducenter, 139 mjölk- och nötköttproducenter och 154 smågris- och slaktvinsproducenter. Gruppen landsbygdsföretagare var jämförbar med undersökningsgruppen i relation till ålder, kön och geografisk hemvist. I undersökningen användes ett validerat frågeformulär, General Nordic Questionnaire for Psychological and Social Factors at Work (QPSNordic), för att spegla deltagarnas subjektiva uppfattning av sin psykosociala arbetsmiljö och hälsa.

Generellt värderade de två undersökta grupperna att deras psykosociala arbetsmiljö och hälsa var bra, dock hade företagarna lite bättre psykosocial arbetsmiljö och även psykisk hälsa jämfört med lantbrukarna. Både grupperna hade ganska höga arbetskrav, men även en hög grad av kontroll i arbetet och socialt stöd från omgivningen, vilket innebär att risken för psykisk ohälsa borde vara liten. De både grupperna karakteriserades dessutom av att vara ganska nöjda med sitt nuvarande liv och arbete, var mycket engagerade i arbetet, och upplevde ändå en bra balans mellan arbete och privatliv. De präglades av en positiv inställning till livet och upplevde sig inte stressade och utmattade. Det fanns mindre skillnader mellan de två grupperna och det var främst med hänsyn till skicklighet i arbetet, social interaktion, hur nöjda deltagarna var

med livet och arbetet, arbetsförmåga, allmän hälsa nu jämfört med för ett år sedan, inställning till livet i allmänhet, allmänna välbefinnande och externa stressfaktorer.

Inom lantbrukargruppen fanns mindre skillnader och det var främst mjölk- och nötköttsproducenterna som värderade sin psykosociala arbetsmiljö och hälsa lite sämre. Detta karakteriserades av högre arbetskrav, mera negativ påverkan mellan arbete och privatliv, mindre tillfreds med hur de klarade de fysiska och psykiska kraven i arbetet, sämre hälsa samt mera utmattade efter en arbetsdag jämfört med växtodlings- och grisproducenterna. Detta kan möjligen relateras till långa arbetsdagar, ett fysiskt påfrestande arbete och en bundenhet i arbetet med mjölkkor. Det framgick dock tydligt av resultaten att grisproducenterna var mindre nöjda med livet och arbete i allmänhet och var mer stressade speciellt av externa faktorer som de inte själva kunde råda över.

Deltagarna blev tillfrågade om i vilken omfattning de kände sig stressade av olika externa faktorer. De externa faktorer som speciellt växtodlingsproducenterna samt mjölk- och nötköttsproducenterna upplevde som mest stressande var EU lagstiftningens omfattande bidragsregler, kontroller och utbetalningar samt svenska myndigheters agerande och bemötande. Bland grisproducenterna var myndigheternas agerande den vanligast förekommande stressfaktorn. Ökade krav gällande miljöfrågor och andra faktorer från samhälle och konsumenter, väderförhållanden, djurskyddslagstiftning, varierande marknadspriser, ökad brottslighet, agroterrorism, sjukdomsutbrott bland växter och djur samt oro för företagets framtid var andra externa faktorer som var stressande för lantbrukarna. Bland landsbygdsföretagarna var det andra stressfaktorer som upplevdes mer stressande förutom myndigheternas agerande.

Det fanns en klar skillnad mellan lantbrukarna och landsbygdsföretagarna i relation till upplevda symptom och besvär. Generellt indikerade resultaten att lantbrukarna hade färre symptom och besvär än landsbygdsföretagarna dvs. lantbrukarna var mer symptom- och besvärsfria än landsbygdsföretagarna. Bland lantbrukarna dominerade symptom och besvär i olika kroppsdelar inklusive huvudvärk. Från tidigare studier är det välkänt att lantbrukare ofta har muskuloskeletala besvär i olika kroppsdelar. Landsbygdsföretagarna hade jämförbar förekomst av besvär, men hade även andra problem i form av humörsvängningar, försämrad koncentration och minne, ängslighet och oro, varaktig utmattning samt ineffektivitet i arbetet, något som lantbrukarna inte upplevde i samma omfattning.

Summary

The expansion of small family farms often implies increased financial responsibility, risk taking, employer responsibility and long working hours. Agriculture represents a profession whose success is highly dependent on uncontrollable external conditions such as weather, legislation, disease outbreak, environmental changes and negative societal attitudes. Moreover, farmers' face normative and market pressures and are expected to maintain high production standards, a stable economy and to act in socially conscious and environmentally responsible ways. The combination of uncontrollable external factors, increased expectations and weak social support may cause poor psychosocial working conditions and ultimately a decreased mental health.

The objective of this study was to examine the psychosocial work conditions and mental health of farmers' operating small size Swedish farms and to compare them with a group of non-farming rural entrepreneurs.

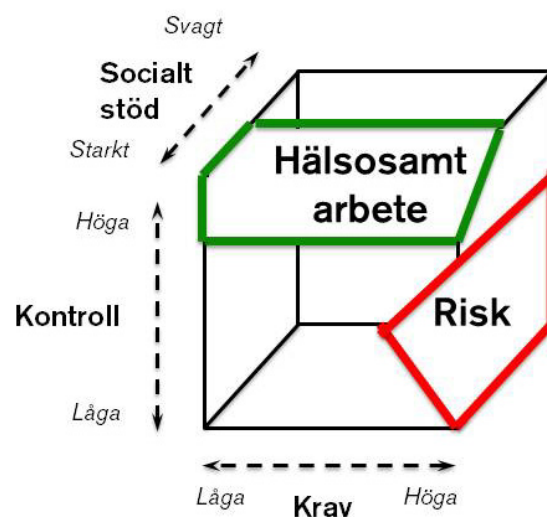
The study was conducted in 2010-2011 among 470 farmers and 166 rural entrepreneurs. The General Nordic Questionnaire for Psychological and Social Factors at Work (QPSNordic) was administered to assess subjective perceptions of the psychosocial work conditions and mental health.

The two groups reported general well-being regarding their psychosocial work conditions and health, however, non-farming entrepreneurs perceived their psychosocial work conditions and mental health as better than farmers. Minor differences occurred among the farmers and it was mainly the dairy and beef producers who rated their psychosocial work conditions and mental health poorer than crop and pig producers. The farmers' experienced EU legislation, government action, increased requirements from society and consumers, weather conditions, animal welfare legislation, varying market prices, increased crime, agro-terrorism, disease outbreaks among plants and animals and concern for the future as the most stressful external factors. An action plan for improving the psychosocial work conditions, mental health, and social support in rural areas will be developed based on the results.

Inledning

Svenskt lantbruk har under de senaste decennierna genomgått omfattande strukturomvandling. Företagen har blivit färre, men med större omfattning. Expansionen från mindre familjeföretag till större lantbruksföretag innebär ofta ett stort ekonomisk ansvar och risktagande, ett personal- och arbetsgivaransvar samt många arbetstimmar – en förändring och förvandling från bonde till företagare. Det finns fortfarande många mindre lantbruksföretag där företagaren dagligen arbetar i ensamhet och inte har någon större social kontakt med t.ex. egna anställda, grannar, arbetskamrater eller familj. Partnern kan ha ett arbete utanför lantbruksföretaget och därmed en annan vardag som inte relaterar till samma verklighet.

Både små och stora lantbruksföretag representerar ett yrke som är mycket beroende av externa villkor, som man som individ inte själv kan påverka; såsom väder, lagar och förordningar från regering, myndigheter och EU, sjukdomsangrepp (växt och djur), diverse yrkesrelaterade skatter och miljöavgifter samt negativa samhällsattityder till lantbruket. Lantbruksföretagare kan uppleva att det ställs höga krav på dem med hänsyn till bra produktionsresultat, stabil ekonomi samt ett medvetet samhälls- och miljöansvar. Samtidigt kan de uppleva små möjligheter att påverka och kontrollera – speciellt de externa villkoren. Höga krav, låg kontroll och lågt socialt stöd (figur 1) kan enligt Karasek (1979; 1990) och Johansson (1986) förorsaka dålig psykosocial arbetsmiljö med stress, utbrändhet och allmän psykisk ohälsa.

Figur 1. Arbetskrav, kontroll and socialt stöd enligt modell av Karasek, 1979; 1990; Johansson, 1986.

Arbetslivsinstitutet i USA (NIOSH) har listat lantbrukare som ett av de 10 mest stressande yrken i arbetslivet (NIOSH, 1999). Forskning i bl.a. Europa, USA, England, Australien och New Zeeland har kopplat stressen och den psykiska belastningen inom lantbruket till en mängd olika orsaker som t ex: ensamarbete, ekonomiska bekymmer, väderberoende och familjeproblem (Walker, 2012; Ang *et al.*, 2008; Kolstrup *et al.*, 2008; Kallioniemi *et al.*, 2008; Wallis & Dollard, 2008; Fraser *et al.*, 2005; Alpass *et al.*, 2004; Gregoire, 2002; Simkin *et al.*, 1998; Deary *et al.*, 1997). Den psykiska pressen kan medföra sömn- och koncentrationssvårigheter, familjeproblem, psykosomatiska sjukdomar, ökad olycksfallsfrekvens och i värsta fall självmord (Gallagher *et al.*, 2008; Miller *et al.*, 2008; DeArmond *et al.*, 2006; Pickett *et al.*, 1998; Stallones *et al.*, 1995; Elliott *et al.*, 1995; Gunderson *et al.*, 1993; Stallones, 1990; Walker and Walker, 1987).

I de Nordiska länderna har en del studier genomförts gällande lantbrukare psykiska hälsa (Lunner Kolstrup & Hultgren, 2011; Kallioniemi *et al.*, 2008; 2009; Kolstrup *et al.*, 2008; CASA, 2005; Holmberg *et al.*, 2004; Mellberg, 2003; Lundqvist, 1988). I en studie om yngre mjölkproducenter (30–44 år) konstaterade Lundqvist (1988) att de hade en mer konfliktfylld situation, längre arbetstider och var mer oroliga än äldre kollegor. De oroade sig mer för ekonomiska problem, bristen på ledighet samt hade svårare att hantera motstridiga krav från arbete och familj. Holmberg (2004) fann att svenska lantbrukare hade höga krav i arbetet, men upplevde också en hög grad av kontroll, men de var också mer otrygga i sin arbetssituation jämfört med andra yrkesgrupper. En dansk undersökning bland 374 lantbrukare visade att den psykosociala arbetsmiljön generellt var god. I studien konstaterades det att lantbrukarna upplevde höga kognitiva och sensoriska krav (CASA, 2005). Utvecklingsmöjligheterna inom yrket värderades som goda och deltagarna i studien ansåg att de utförde ett meningsfyllt arbete. Även om det förekom en del ensamarbete tyckte de danska lantbrukarna att det fanns en stor grad av socialt stöd. Av de tillfrågade i studien uppgav ca 2–3% att de led av omfattande stressymptom.

En studie från Australien fann mycket höga frekvenser av utbrändhet bland mjölkföretagare, vilket var högre jämfört med andra yrkeskategorier i Australien. Företagarna upplevde att de hade väldigt höga krav från omvärlden mht globalisering, miljö samt ekonomi. Även om de angav att man hade hög kontrollnivå i sitt arbete, var toleransgränsen nådd (Wallis, 2008). Resultat från en svensk studie visade att den psykosociala arbetsmiljön var sämre bland anställda djurskötare på mjölkgårdar jämfört med anställda djurskötare på grisgårdar (Kolstrup *et al.*, 2008). Speciellt de kvinnliga djurskötarna på mjölkföretagen upplevde att de hade för höga arbetskrav, otillräcklig inflytande och små möjligheter till utveckling. Dessutom ansåg de att det fanns för dåligt ledarskap, feedback och socialt stöd på gårdarna. Resultat gällande deras mentala

hälsa och vitalitet visade också att de kvinnliga djurskötarna mår sämre än de manliga djurskötarna. En annan studie på mjölkgårdar indikerade att kvinnliga anställda kände sig mer stressade än manliga anställda och även mer stressade än anställda på grisgårdar (Kolstrup *et al.*, 2006).

I media har det ibland påtalats hur lantbrukare drabbas av stresssymptom och psykiska besvär, men det finns få systematiska studier gällande den psykosociala hälsan hos svenska lantbrukare.

Målsättning och syfte

Det övergripande syftet med undersökningen var att kartlägga den psykosociala arbetsmiljön och hälsan bland lantbrukare och övriga yrkesaktiva landsbygdsföretagare, där sistnämnda grupp inte hade lantbruksföretag. Dessutom var syftet att skapa ett underlag för att kunna utarbeta ett åtgärdsprogram för hur psykosociala arbetsförhållanden, psykisk hälsa samt sociala nätverk på landsbygden kan förbättras, speciellt för lantbrukare.

Material och metoder

Definition av lantbrukare och landsbygdsföretagare

Gruppen *lantbrukare* definierades som företagare som aktivt bedrev lantbruk med växtodling, mjölk-, nötkötts- eller grisproduktion. Gruppen *landsbygdsföretagare* definierades som företagare som bodde eller hade sina företag på landsbygden. Dessa företag kunde exempelvis vara snickeri, VVS, restaurang, vård, transport, konsultverksamhet eller dylikt. Gruppen *landsbygdsföretagare* hade alltså varken eget eller deltog i makes lantbruksföretag.

Urval

Målgrupperna för undersökningen var lantbrukare, *undersökningsgrupp*, och landsbygdsföretagare (icke-lantbrukare), *kontrollgrupp*. Ett register omfattande 1200 slumpmässigt utvalda lantbruksföretag med huvudsaklig inriktning på växtodling, mjölkproduktion eller svinproduktion erhöles från Statistiska Central Byrån, SCB, (Lantbruksregistret). Ett register omfattande 400 slumpmässigt utvalda yrkesverksamma egenföretagare på landsbygden i Sverige som ej var lantbrukare erhöles från SCBs Företagsregister. Samma kommuner samt lika ålders- och könsfördelning var representerade i båda SCB-urvalen.

Utskick via Företagsregistret gav inte tillfredsställande svarsfrekvens och ett kompletterande adressregister omfattande 2537 landsbygdsföretagare erhöles ur Jordbruksverkets (SJV) Landsbygdsprogram. SJVs register samkördes med det tidigare erhållna Företagsregister från SCB för att undvika upprepat utskick. Företagskategorin ”enskild firma” valdes ur SJVs register för att uppnå en jämförbar kontrollgrupp. Slutligen gjordes ett slumpmässigt urval om 400 yrkesverksamma egenföretagare och hänsyn togs till att samma kommuner och lika ålders- och könsfördelning var representerade som i undersökningsgruppen.

Metod

Projektet genomfördes som en enkätstudie där frågeformulär och informationsbrev distribuerades med post och deltagarna returnerade deras svar i frankerade kuvert till SLU för registrering och databearbetning.

Till undersöknings- och kontrollgrupp användes en modifierad version av frågeformuläret General Nordic Questionnaire for Psychological and Social Factors at Work (QPSNordic) för att spegla respondenternas subjektiva uppfattning av sin egen psykosociala arbetsmiljö och hälsa (Elo et al., 2000).

Frågeformuläret består ursprungligen av frågor om den psykosociala arbetsmiljön och är ett redan reliabilitetstestat och validerat frågeformulär (Elo et al., 2000). Ett förkortat frågeformulär användes, där dimensionerna i frågeformuläret blev intakta, varvid reliabiliteten och validiteten av dessa bibehölls. Svaren angavs på en Likert-skala och analyserades som separata frågor samt sammanställdes inom varje dimension och bearbetades som kontinuerliga variabler. Frågeformuläret som användes till lantbrukare och landsbygdsföretagare redovisas i bilaga 1 och 2.

Följande dimensioner ingick i det modifierade frågeformuläret:

➤ **Arbetskrav –**

I denna dimension ingick 14 frågor med följande svarsalternativ: *Mycket sällan-aldrig; Ganska sällan; Ibland; Ganska ofta; Mycket ofta-Alltid*, som poängsattes från 1 till 5.

Exempel på frågor som ingick i dimensionen:

Har du för mycket att göra? Måste du arbeta i ett mycket högt tempo? Kräver ditt arbete komplicerade beslut?

➤ **Rollförväntningar** –

I denna dimension ingick 7 frågor med följande svarsalternativ: *Mycket sällan-aldrig; Ganska sällan; Ibland; Ganska ofta; Mycket ofta-Alltid*, som poängsattes från 1 till 5.

Exempel på frågor som ingick i dimensionen:

Måste du göra saker som du tycker skulle göras annorlunda? Ställs det oförenliga krav på dig från två eller flera personer?

➤ **Kontroll i arbetet** –

I denna dimension ingick 9 frågor med följande svarsalternativ: *Mycket sällan-aldrig; Ganska sällan; Ibland; Ganska ofta; Mycket ofta-Alltid*, som poängsattes från 1 till 5.

Exempel på frågor som ingick i dimensionen: *Kan du påverka mängden av arbete? Kan du själv bestämma din arbetstakt? Kan du påverka beslut som är viktiga för ditt arbete?*

➤ **Skicklighet i arbetet** –

I denna dimension ingick 6 frågor med följande svarsalternativ: *Mycket sällan-aldrig; Ganska sällan; Ibland; Ganska ofta; Mycket ofta-Alltid*, som poängsattes från 1 till 5.

Exempel på frågor som ingick i dimensionen: *Är du nöjd med kvaliteten på det arbete du gör? Är du nöjd med den mängd arbete du gör?*

➤ **Social interaktion** –

I denna dimension ingick 5 frågor med följande svarsalternativ: *Mycket sällan-aldrig; Ganska sällan; Ibland; Ganska ofta; Mycket ofta-Alltid*, som poängsattes från 1 till 5.

Exempel på frågor som ingick i dimensionen: *Om du behöver, får du hjälp och stöd från kollegor/anställda? Om du behöver, får du hjälp och stöd från din familj? Får du uppskattning för dina arbetsprestationer från din omgivning?*

➤ **Samband mellan arbete och privatliv** –

I denna dimension ingick 2 frågor med följande svarsalternativ: *Mycket sällan-aldrig; Ganska sällan; Ibland; Ganska ofta; Mycket ofta-Alltid*, som poängsattes från 1 till 5.

De två frågor som ingick i dimensionen: *Påverkar kraven i ditt arbete ditt hem- och familjeliv på ett negativt sätt? Påverkar kraven från ditt hem- och familjeliv ditt arbete på ett negativt sätt?*

➤ **Arbetsmotiv** –

I denna dimension ingick 7 frågor med följande svarsalternativ: *Helt oviktigt; Mindre viktigt; Viktigt; Mycket viktigt; Helt nödvändigt*, som poängsattes från 1 till 5.

Exempel på frågor som ingick i dimensionen: *Hur viktigt är det för dig att arbetet bidrar till att utveckla dig personlighet? Hur viktigt är det för dig att arbetet är lugnt, tryggt*

och välordnat? Hur viktigt är det för dig att du har ett tryggt arbete med regelbunden inkomst?

➤ **Arbetsengagemang och tillfredsställelse** –

I denna dimension ingick 8 påstående med följande svarsalternativ: *Instämmer inte alls; Instämmer knappast; Neutral; Instämmer delvis; Instämmer fullständigt*, som poängsattes från 1 till 5.

Exempel på påstående som ingick i dimensionen: *Jag är mycket personligt engagerad i mitt arbete. Jag har starka band med mitt nuvarande arbete, som skulle vara svåra att bryta.*

➤ **Hur nöjd man är med livet** –

I denna dimension ingick 2 frågor med följande svarsalternativ: *Mycket missnöjd; Ganska missnöjd; Varken nöjd eller missnöjd; Ganska nöjd; Mycket nöjd*, som poängsattes från 1 till 5.

De två frågor som ingick i dimensionen: *Hur nöjd är du med ditt liv för närvarande? Hur nöjd är du med ditt arbete för närvarande?*

➤ **Arbetsförmåga** –

I denna dimension ingick 2 frågor med följande svarsalternativ: *Mycket dåligt; Ganska dåligt; Någorlunda; Ganska bra; Mycket bra*, som poängsattes från 1 till 5.

De två frågor som ingick i dimensionen: *Hur tycker du att du klarar de fysiska kraven i ditt nuvarande arbete? Hur tycker du att du klarar de psykiska kraven i ditt nuvarande arbete?*

➤ **Hälsa** –

I denna dimension ingick 14 påstående med följande svarsalternativ: *Stämmer helt; Stämmer bra; Stämmer delvis; Stämmer inte alls*, som poängsattes från 1 till 4.

Exempel på påstående som ingick i dimensionen: *Jag kan koncentrera mig på det jag gör. Jag känner mig väldigt pressad?*

➤ **Inställning till livet i allmänhet** –

I denna dimension ingick 6 påstående med följande svarsalternativ: *Instämmer absolut inte; Instämmer inte; Neutral; Instämmer; Instämmer fullständigt*, som poängsattes från 1 till 5.

Exempel på påstående som ingick i dimensionen: *I osäkra tider förväntar jag mig vanligtvis det bästa. Jag förväntar mig nästan aldrig att saker och ting ska lyckas för mig.*

➤ **Mentala och fysiska symptom på stress** –

I denna dimension ingick 19 frågor och 5 påstående som kunde besvaras på 3 olika skalor.

Exempel på frågor som ingick i dimensionen: *Har du känt dig stressat på senare tiden?* (Svarsalternativ: *Inte alls; Bara lite; I viss mån; Ganska mycket; Våldigt mycket*, som poängsattes från 1 till 5). *Har du under de senaste 4 veckorna känt följande symptom (huvudvärk, hjärtklappning, ont i magen, yrsel m.fl.)* (Svarsalternativ: *Inte besvärad; Lite besvärad; Ganska besvärad; Allvarligt besvärad*, som poängsattes från 1 till 4). Exempel på påstående som ingick i dimensionen: *Jag känner mig känslomässigt tömd av mitt arbete; Arbeta under en hel dag är verkligen påfrestande för mig* (svarsalternativ: *Aldrig; Några gånger per år eller mindre; Någon gång per månad; Några gånger per månad; Någon gång per vecka; Några gånger per vecka; Varje dag*, som poängsattes från 1 till 7).

Ett tillägg till frågeformuläret gjordes bestående av 16 frågor som belyste omfattningen och graden av externa stressfaktorer dvs faktorer som lantbrukarna inte själva kan påverka (t.ex. global och nationell ekonomi, krav från myndigheter, regering och EU, klimatförändringar & sjukdomar samt negativa samhällsattityder från allmänheten). Dessutom innehöll frågeformuläret ett antal frågor om demografiska data. Frågeformulär och informationsbrev redovisas i bilaga 1, 2, 3 och 4.

Etisk prövning

Ansökan om etisk prövning av projektet godkändes av Regionala Etikprövningsnämnden i Lund den 11/8 2010 (Protokoll 2010/7). Anmälan om upprättande av personregister gjordes till registeransvarig på SLU september 2010. Gällande lagstiftning i relation till sekretess av personuppgifter och övriga eventuellt känsliga uppgifter samt arkivering av frågeformulären har beaktats och följas. Deltagarna i undersökningen har informerats om frivilligheten i deltagandet samt att deras anonymitet i undersökningen garanteras.

Referensgrupp

Representanter med kompetens inom beteendevetenskap och arbetsmiljö, lantbrukare samt landsbygdsföretagare deltog i urvalet av frågor till ett förkortade frågeformulär samt val av register.

Datainsamling

Utskick av frågeformulär och två påminnelser gjordes till undersöknings- och kontrollgruppen under perioden december 2010 till april 2011. Antal utskickade och besvarade frågeformulär samt bortfall framgår av Tabell 1.

Tabell 1. Antal frågeformulär, bortfall samt svarsfrekvenser fördelade på utskick och målgrupp

	Lantbrukare Undersöknings- grupp	Landsbygds- företagare Kontrollgrupp
Antal utskickade frågeformulär ¹⁾	1200	
Antal utskickade frågeformulär ²⁾		400*
Antal utskickade frågeformulär ³⁾		400
Utskick av 1:e påminnelse (antal)	766	240**
Utskick av 2:e påminnelse (antal)	710	-
Antal inkomna frågeformulär	764	349
Svarsfrekvens (%) inkl. bortfall	64%	44%
Antal bortfall (inte lantbrukare/företagare, ville ej delta, ofullständiga svar)	294	183
Svarsfrekvens (%) exkl. bortfall	39%	21%
Antal fullständigt besvarade och användbara frågeformulär som ingår i resultaten	470	166

¹⁾ SCB Lantbruksregister

²⁾ SCB Företagsregister

³⁾ SJV Landsbygdsprogrammet

* Påminnelse skickades inte via Företagsregistret eftersom registret innehöll en stor andel icke-yrkesverksamma företagare eller företagare som ej fanns på landsbygden

** Påminnelse skickades via registret som erhöles från SJVs Landsbygdsprogram

Enligt Tabell 1 omfattar det ursprungliga datamaterialet även bortfall dvs. deltagare som inte önskade att delta i undersökningen pga de t.ex. inte längre var yrkesverksamma företagare eller lantbrukare, inte hade tid att besvara formuläret eller inte kände engagemang för frågeställningen, ansåg att frågorna var för känsliga att besvara eller inte önskade att delta i undersökningen utan angiven anledning. I det slutliga datamaterial som legat till grund för resultatbearbetningen ingår 470 lantbrukare, som utgör undersökningsgruppen (svarsfrekvens exkl. bortfall 39%) och 166 landsbygdsföretagare som utgör kontrollgruppen (svarsfrekvens exkl. bortfall 21%).

Resultat

I det följande redovisas resultaten av undersökningen - en demografisk beskrivning av deltagarna samt deras egen subjektiva bedömning av sin psykosociala arbetsmiljö och hälsa.

Demografisk beskrivning av deltagarna

Projektet omfattade 470 lantbrukare (undersökningsgrupp) samt 166 landsbygdsföretagare (kontrollgrupp), vilket framgår av Tabell 2. I kontrollgruppen fanns inga som hade lantbruksverksamhet.

Undersökningsgruppen - lantbrukare - omfattade 177 lantbrukare med huvudsaklig produktionsinriktning inom växtodling (38%) samt 139 lantbrukare som bedrev mjölk- och/eller nötköttsproduktion och 154 lantbrukare (33%) som hade smågris- och/eller slaktsvinsproduktion (Tabell 2). Undersökningsgruppen bestod av 416 manliga och 39 kvinnliga lantbrukare (89% män, 8% kvinnor och 3% som inte hade angett uppgift om kön). Lantbrukarna hade sina företag främst i Götaland (78%) och i mindre omfattning i Svealand (16%) och Norrland (6%). Lantbrukarna var i genomsnitt 53 år, arbetade 54 timmar per vecka och hade i genomsnitt varit aktiva lantbruksföretagare i 24 år. Mer än hälften av lantbrukarna (60%) hade en lantbruksrelaterad utbildning såsom naturbruksgymnasium, lantmästare, gårdsmästare eller driftledare.

Kontrollgruppen - landsbygdsföretagare - omfattade yrkesverksamma företagare på landsbygden (ej lantbrukare) med en genomsnittsålder på 50 år och med verksamhet inom bland annat bygg, hantverk, turism, service, vård och transport (Tabell 2). Majoriteten av företagen var även här främst belägna i Götaland (66%) och en mindre del av företagen fanns i Svealand (19%) och i Norrland (15%). Gruppen bestod av 137 manliga (83%) och 22 kvinnliga (13%) företagare som i genomsnitt arbetade 47 timmar per vecka och hade varit yrkesverksamma i nuvarande företag i 13 år. Ungefär en fjärdedel (26%) av deltagarna i kontrollgruppen hade en universitets-/högskoleutbildning jämfört med undersökningsgruppen där motsvarande andel var 5%.

Tabell 2. Demografiska data om lantbrukare och landsbygdsföretagare

	Lantbrukare (Undersökningsgrupp) (N=470)	Landsbygds- företagare (Kontrollgrupp) (N=166)
Kön & ålder:		
Man, antal (%)	416 (89)	137 (83)
Kvinn, antal (%)	39 (8)	22 (13)
Ålder, medel (median/SD*)	53.2 (54.0 / 10.6)	50.0 (49.0 / 11.3)
Huvudsaklig produktionsinriktning:		
Växtodling, antal (%)	177 (38)	
Mjölk-/nötköttproduktion, antal (%)	139 (30)	
Smågris-/slaktsvinsproduktion, antal (%)	154 (33)	
Yrkeserfarenhet:		
Antal år som företagare medel (median/SD)	24.3 (25.0 / 12.0)	13.2 (10.0 / 10.4)
Antal arbetstimmar per vecka medel (median/SD)	53.6 (55.0 / 20.8)	47.3 (50.0 / 20.3)
Företagets geografiska placering:		
Götaland, antal (%)	367 (78)	109 (66)
Svealand, antal (%)	75 (16)	32 (19)
Norrland, antal (%)	28 (6)	25 (15)
Utbildning:		
Grundskola (enbart), antal (%)	70 (15)	21 (13)
Gymnasium med inriktning jordbruk/natur/husdjur, antal (%)	163 (35)	
Gymnasium, annan inriktning, antal (%)	66 (14)	43 (26)
Lant-/gårdsmästare, driftledare, antal (%)	120 (26)	
Annan yrkesutbildning**, antal (%)		44 (27)
Högskola/universitet, antal (%)	26 (5)	43 (26)
Högre akademisk utbildning, antal (%)	8 (2)	7 (4)
Annan utbildning***, antal (%)	14 (3)	7 (4)

* SD = Standardavvikelse; ** t.ex. Bilmekaniker, bygg, VVS, svets & plåt, data, restaurang, vård, transport, möbelsnickare, maskinskötare, försäkring, bank mm; *** Ingen specificering angett i deltagarnas besvarelser

Psykosocial arbetsmiljö och hälsa

Bland lantbrukare och landsbygdsföretagare

Resultaten visade att lantbrukarna i denna undersökning värderade att de hade en bra psykosocial arbetsmiljö och hälsa (Tabell 3). Lantbrukarna angav att arbetskraven *ibland-ganska ofta* var höga och *ibland* visste vad som förväntades av dem. De kände att de *ganska ofta* hade kontroll över sin arbetssituation och var skickliga i sitt arbete. *Ibland-ganska ofta* upplevde lantbrukarna att de fick stöd och hjälp från familj, vänner, anställda och omgivningen. *Ganska sällan eller ibland* kände lantbrukarna att deras arbete och privatliv hade en påverkan på varannat. Lantbrukarna menade att personlig utveckling, ett lugnt, tryggt och meningsfullt arbete med en regelbunden inkomst i en fysisk säker och hälsosam arbetsmiljö var *viktiga-mycket viktiga* arbetsmotiv. Av resultaten framgår också att lantbrukarna var mycket engagerade och fann stor tillfredsställelse i arbetet samt var *ganska-mycket nöjd* med deras nuvarande liv och arbete. Dessutom kände lantbrukarna att de klarade både de fysiska och psykiska kraven (arbetsförmåga) i deras nuvarande arbete *ganska-mycket bra*.

Lantbrukarna värderade sin egen psykiska och allmänna hälsa jämfört med andra som *ganska bra*, samt att deras allmänna hälsa nu var ungefär *lika bra* som 12 månader tidigare (Tabell 3). Lantbrukarna i undersökningen hade en positiv inställning till livet, de kände sig *bara lite-i viss mån* allmänt stressade (allmänt välbefinnande) eller stressade av externa faktorer samt kände sig endast utmattade i arbetet *någon gång per månad* eller *några gånger per månad*.

Skillnaderna mellan undersöknings- och kontrollgrupp var små och skillnaderna gällde främst skicklighet i arbetet, social interaktion, hur nöjda deltagarna var med livet och arbetet, arbetsförmåga, allmän hälsa nu jämfört med för ett år sedan, inställning till livet i allmänhet, allmänna välbefinnandet och externa stressfaktorer. Detta betyder att kontrollgruppen troligtvis hade något bättre psykosocial arbetsmiljö och även psykisk hälsa jämfört med undersökningsgruppen.

Tabell 3. Psykosocial arbetsmiljö och hälsa bland lantbrukare och landsbygdsföretagare (kontroll)

Dimension	Lantbrukare (Undersökningsgrupp) N = 470			Landsbygdsföretagare (Kontrollgrupp) N = 166		
	Medel	Median	SD	Medel	Median	SD
Arbetskrav ^{1) 4)}	3,11	3,0	0,9	3,15	3,2	1,0
Rollförväntningar ^{1) 4)}	3,02	3,0	0,9	3,02	3,0	0,9
Kontroll i arbetet ^{1) 4)}	3,93	3,9	1,0	4,06	4,3	1,0
Skicklighet i arbetet ^{1) 4)}	3,93	4,0	0,8	4,16	4,0	0,7
Social interaktion ^{1) 4)}	3,23	3,4	1,0	3,37	3,6	1,1
Samband mellan arbete och privatliv ^{1) 4)}	2,53	2,5	1,0	2,47	2,5	1,1
Arbetsmotiv ^{1) 4)}	3,37	3,3	0,8	3,41	3,3	0,9
Arbetsengagemang och tillfredsställelse ^{1) 4)}	3,69	3,9	0,9	3,74	3,9	1,0
Hur nöjd är du? ^{1) 4)}	3,83	4,0	0,9	4,03	4,0	0,8
Arbetsförmåga ^{1) 4)}	3,94	4,0	0,8	4,20	4,0	0,7
Hälsa ^{2) 5)}	1,70	1,7	0,7	1,67	1,6	0,7
Hälsotillstånd jämfört med andra ^{1) 5)}	2,22	2,0	0,9	2,20	2,0	0,8
Allmän hälsa nu jämfört med för ett år sedan ^{1) 5)}	3,04	3,0	0,6	2,83	3,0	0,8
Inställning till livet i allmänhet ^{1) 5)}	2,43	2,3	1,0	2,27	2,2	0,9
Allmänna välbefinnande ^{1) 5)}	2,36	2,0	1,1	2,63	3,0	1,2
Externa stressfaktorer ^{1) 5)}	2,55	2,7	1,1	1,98	1,7	1,1
Utmattning i arbetet ^{3) 5)}	2,65	2,20	1,5	2,76	2,4	1,6

¹⁾ Min poäng = 1 och max poäng = 5

²⁾ Min poäng = 1 och max poäng = 4

³⁾ Min poäng = 1 och max poäng = 4

⁴⁾ **Högt poängvärde** = höga arbetskrav, höga rollförväntningar, hög grad av kontroll, stor skicklighet i arbetet, hög grad av social interaktion, stor påverkan på arbete/privatliv, höga arbetsmotiv, högt arbetsengagemang och tillfredsställelse, mycket nöjd och hög arbetsförmåga

⁵⁾ **Lågt poängvärde** = bra hälsa, bättre hälsa jmf med andra, bättre hälsa jmf med för ett år sedan, positiv inställning till livet, bra allmänt välbefinnande, inte stressa av externa faktorer och inte utmattad i arbetet

Bland lantbrukare (växtodlings-, mjölk-, nötkötts- och grisproducenter)

Resultaten i tabell 4 visar att det fanns mindre skillnader mellan lantbrukargrupperna i relation till deras subjektiva uppfattning av sin egen psykosociala arbetsmiljö och hälsa. Mjolkproducenterna hade högre arbetskrav, visste bättre vad som förväntades av dem i arbetet, upplevde mer negativ påverkan mellan arbete och privatliv, var mer tillfreds och kände större engagemang i sitt arbete, var mindre nöjd med hur de klarade de fysiska och psykiska kraven i arbetet, hade sämre hälsa jämfört med andra och jämfört med 12 månader tidigare samt kände sig mest utmattade – jämfört med växtodlings- och grisproducenterna. Växtodlingsproducenterna hade mindre social interaktion med andra. Dock upplevde både växtodlings- och grisproducenterna att de hade mer kontroll i arbetet jämfört med mjölkproducenterna. Grisproducenterna upplevde sig emellertid mindre nöjda med livet och arbetet i allmänhet samt var mer stressade rent allmänt och av externa faktorer.

Tabell 4. Psykosocial arbetsmiljö och hälsa bland lantbrukare fördelat på produktionsinriktning och landsbygdsföretagare (kontrollgrupp)

	Undersökningsgrupp Lantbrukare (N = 470)			Kontrollgrupp (N = 166)
Produktionsinriktning	Växtodlings- producenter (n = 177)	Mjölk-/ nötkötts- producenter (n = 139)	Smågris/ slaktsvins- producenter (n = 154)	Landsbygds- företagare
Dimension	Medel (SD)	Medel (SD)	Medel (SD)	Medel (SD)
Arbetskrav ^{1) 4)}	3.00 (0.9)	3.22 (0.8)	3.14 (0.8)	3.15 (1.0)
Rollförväntningar ^{1) 4)}	2.90 (0.8)	3.12 (0.8)	3.08 (0.9)	3.02 (0.9)
Kontroll i arbetet ^{1) 4)}	3.96 (1.0)	3.82 (1.0)	4.0 (1.0)	4.06 (1.0)
Skicklighet i arbetet ^{1) 4)}	3.96 (0.8)	3.89 (0.8)	3.92 (0.8)	4.16 (0.7)
Social interaktion ^{1) 4)}	3.13 (1.0)	3.27 (0.9)	3.30 (1.0)	3.37 (1.1)
Samband mellan arbete och privatliv ^{1) 4)}	2.24 (0.9)	2.80 (0.9)	2.62 (1.0)	2.47 (1.1)
Arbetsmotiv ^{1) 4)}	3.35 (0.8)	3.38 (0.8)	3.38 (0.8)	3.41 (0.9)
Arbetsengagemang och tillfredsställelse ^{1) 4)}	3.54 (1.0)	3.86 (0.9)	3.70 (0.9)	3.74 (1.0)
Hur nöjd är du? ^{1) 4)}	3.98 (0.7)	3.78 (0.9)	3.70 (1.0)	4.03 (0.8)
Arbetsförmåga ^{1) 4)}	4.01 (0.8)	3.79 (0.8)	4.00 (0.8)	4.20 (0.7)
Hälsa ^{2) 5)}	1.68 (0.7)	1.72 (0.7)	1.71 (0.7)	1.67 (0.7)
Hälsotillstånd jämfört med andra ^{1) 5)}	2.18 (0.8)	2.30 (0.9)	2.19 (1.0)	2.20 (0.8)
Allmän hälsa nu jämfört med för ett år sedan ^{1) 5)}	2.97 (0.6)	3.10 (0.6)	3.05 (0.6)	2.83 (0.8)
Inställning till livet i allmänhet ^{1) 5)}	2.44 (0.9)	2.45 (0.8)	2.40 (0.9)	2.27 (0.9)
Allmänna välbefinnande ^{1) 5)}	2.19 (1.0)	2.40 (1.0)	2.52 (1.1)	2.63 (1.2)
Externa stressfaktorer ^{1) 5)}	2.39 (1.1)	2.59 (1.1)	2.70 (1.1)	1.98 (1.1)
Utmattning i arbetet ^{3) 5)}	2.32 (1.2)	3.05 (1.6)	2.67 (1.5)	2.76 (1.6)

¹⁾ Min poäng = 1 och max poäng = 5

²⁾ Min poäng = 1 och max poäng = 4

³⁾ Min poäng = 1 och max poäng = 4

⁴⁾ **Högt poängvärde** = höga arbetskrav, höga rollförväntningar, hög grad av kontroll, stor skicklighet i arbetet, hög grad av social interaktion, stor påverkan på arbete/privatliv, höga arbetsmotiv, högt arbetsengagemang och tillfredsställelse, mycket nöjd och hög arbetsförmåga

⁵⁾ **Lågt poängvärde** = bra hälsa, bättre hälsa jmf med andra, bättre hälsa jmf med för ett år sedan, positiv inställning till livet, bra allmänt välbefinnande, inte stressa av externa faktorer och inte utmattad i arbetet

Externa stressfaktorer

Bland lantbrukare och landsbygdsföretagare

Deltagarna blev tillfrågade i vilken omfattning de kände sig negativt påverkade av olika externa stressfaktorer som de inte själva hade möjlighet att påverka (tabell 5). Femtio procent av de 420 lantbrukarna som besvarade denna fråga rapporterade att de kände sig *ganska mycket-väldigt mycket* stressade av EU-relaterad lagstiftning, bidrag, kontroller och utbetalningar samt av myndigheters agerande gentemot lantbrukare. Ungefär 1/3 av lantbrukarna kände sig *ganska mycket-väldigt mycket stressade* av ökade miljökrav och ökade krav från samhälle och konsumenter. En fjärdedel av lantbrukarna upplevde *ganska mycket-väldigt mycket* stress pga väder, djurskyddslagstiftning och svängningar i marknadspriser. Ökad brottslighet, oro för agroterrorism, sjukdomsutbrott bland växter och djur samt företagets framtid var faktorer som ca 20% av lantbrukarna kände sig *ganska mycket-väldigt mycket* stressade av. De faktorer som kontrollgruppen främst kände sig *ganska mycket-väldigt mycket* stressade av var myndigheters agerande (30%), företagets framtid (18%), EU lagstiftning (18%), egen hälsa (16%), brist på kompetent arbetskraft (16%), ökad brottslighet och ökade krav från samhälle (15%) och konsumenter (15%).

Bland lantbrukare (växtodlings-, mjölk-, nötkötts- och grisproducenter)

Resultaten i tabell 6 visar att det fanns skillnader mellan lantbrukargrupperna i relation till vilka faktorer som upplevdes som *ganska mycket-väldigt mycket* stressande. De externa faktorer som växtodlingsproducenterna i undersökningen kände sig *ganska mycket-väldigt mycket* stressade av var myndigheters agerande (45%), EU lagstiftning (44%), väder (29%), ökade miljökrav (27%), ökade krav från samhälle och konsumenter (26%) och ökad brottslighet (25%). Bland de deltagande mjölkproducenterna och grisproducenterna var även EU lagstiftning (52% och 56%) och myndigheters agerande (45% och 59%) de två mest dominerande stressfaktorer följt av ökade miljökrav (38% och 37%) och krav från samhälle och konsumenter (35% och 41%). Dessutom var väder (31%), djurskyddslagstiftning och sjukdomsutbrott bland djur och växter (24%), fluktuerande marknadspriser (23%) och ökad brottslighet också frekvent rapporterade bland mjölkproducenterna. Djurskyddslagstiftning (45%), fluktuerande marknadspriser (35%), oro för agroterrorism (29%), väder (26%) och sjukdomsutbrott bland djur och växter (24%) var faktorer som grisproducenterna i undersökningen upplevde som *ganska mycket-väldigt mycket* stressande.

Tabell 5. Externa stressfaktorer som påverkar lantbrukare och landsbygdsföretagare på (kontroll)

Dessa frågor handlar om hur externa faktorer påverkar (d.v.s. sådana som man inte själv har möjlighet att påverka)	Lantbrukare (Undersökningsgrupp) N = 470				Landsbygdsföretagare (Kontrollgrupp) N = 166			
	Ganska/ Väldigt mycket	I viss mån	Inte alls/ Bara lite	n (%)	Ganska/ Väldigt mycket	I viss mån	Inte alls/ Bara lite	n (%)
	N	n (%)	n (%)	n (%)	N	n (%)	n (%)	n (%)
Känner Du Dig stressad av:								
EU lagstiftning (bidrag, kontroller, utbetalningar)?	420	211 (50)	115 (27)	94 (22)	153	28 (18)	23 (15)	102 (67)
Myndigheters agerande?	422	211 (50)	113 (27)	98 (23)	152	45 (30)	30 (20)	77 (51)
Ökade miljökrav?	420	141 (34)	129 (31)	150 (36)	152	20 (13)	16 (11)	116 (76)
Ökade krav från samhälle och konsumenter?	422	142 (34)	130 (31)	150 (36)	153	23 (15)	30 (20)	100 (65)
Väder?	421	120 (29)	143 (34)	158 (38)	152	15 (10)	30 (20)	107 (70)
Djurskyddslagstiftning?	417	121 (29)	95 (23)	201 (48)	153	9 (6)	11 (7)	133 (87)
Fluktuerande marknadspriser?	417	99 (24)	132 (32)	186 (45)	151	7 (5)	25 (17)	119 (79)
Ökad brottslighet?	421	91 (22)	121 (29)	209 (50)	153	23 (15)	42 (27)	88 (58)
Agroterrorism?	411	85 (21)	71 (71)	255 (62)	152	10 (7)	7 (5)	135 (89)
Sjukdomsutbrott (bland djur och växter)?	421	82 (19)	130 (31)	209 (50)	153	10 (7)	18 (12)	125 (82)
Framtiden för Ditt företag?	420	80 (19)	135 (32)	205 (49)	153	27 (18)	36 (24)	90 (59)
Kommande generationsskifte?	416	49 (12)	86 (21)	281 (68)	153	12 (8)	14 (9)	127 (83)
Din egen hälsa?	422	46 (11)	116 (27)	260 (62)	153	25 (16)	41 (27)	87 (57)
Ostabil ränteläge?	419	30 (7)	113 (27)	276 (66)	153	12 (8)	38 (25)	103 (67)
Brist på kompetent arbetskraft?	417	27 (6)	87 (21)	303 (73)	150	24 (16)	26 (17)	100 (67)
Finanskrisen?	419	10 (2)	76 (18)	333 (79)	153	11 (7)	30 (20)	112 (73)

Tabell 6. Externa stressfaktorer som påverkar lantbrukare och landsbyggsföretagare (kontroll) *ganska mycket/väldigt mycket*, fördelat på produktionsinriktning

Dessa frågor handlar om hur externa faktorer påverkar (d.v.s. sådana som man inte själv har möjlighet att påverka)	Växtodlings- producenter (n = 177)		Mjolk- & nötkött- producenter (n = 139)		Smågris- & slaktsvins- producenter (n = 154)		Landsbyggs- företagare (Kontrollgrupp) N = 166	
	N	n (%)	N	n (%)	N	n (%)	N	n (%)
<i>Känner Du Dig Ganska mycket/Väldigt mycket stressad av:</i>								
Myndigheters agerande?	155	70 (45)	126	58 (46)	141	83 (59)	152	45 (30)
EU lagstiftning (bidrag, kontroller, utbetalningar)?	154	67 (44)	126	66 (52)	140	78 (56)	153	28 (18)
Väder?	154	44 (29)	127	40 (31)	140	36 (26)	152	15 (10)
Ökade mjölkkrav?	154	41 (27)	125	48 (38)	141	52 (37)	152	20 (13)
Ökade krav från samhälle och konsumenter?	155	40 (26)	126	44 (35)	141	58 (41)	153	23 (15)
Ökad brottslighet?	155	39 (25)	125	26 (21)	141	26 (18)	153	23 (15)
Fluktuerande marknadspriser?	153	22 (14)	123	28 (23)	141	49 (35)	151	7 (5)
Agroterrorism?	152	21 (14)	121	24 (20)	138	40 (29)	152	10 (7)
Kommande generationsskifte?	152	19 (13)	124	14 (11)	140	16 (11)	153	12 (8)
Djurskyddslagstiftning?	151	18 (12)	125	30 (24)	141	64 (45)	153	9 (6)
Sjukdomsutbrott (bland djur och växter)?	155	19 (12)	126	30 (24)	140	33 (24)	153	10 (7)
Framtiden för Ditt företag?	153	19 (12)	126	24 (19)	141	37 (26)	153	27 (18)
Din egen hälsa?	155	15 (10)	127	18 (14)	140	13 (9)	153	25 (16)
Ostabil ränteläge?	153	9 (6)	126	8 (6)	140	13 (9)	153	12 (8)
Brist på kompetent arbetskraft?	155	7 (5)	123	9 (7)	139	11 (8)	150	24 (16)
Finanskrisen?	154	3 (2)	126	4 (3)	139	3 (2)	153	11 (7)

Upplevda hälsorelaterade symptom och besvär

De främsta symptom och besvär som lantbrukarna upplevde var ont i kroppen (nacke, skuldror, armar, rygg och ben) och huvudvärk (Tabell 7). Det fanns inga större skillnader bland lantbrukarna inom de olika produktionsinriktningarna. Däremot var humörsvängningar, försämrad koncentration och minne, ängslighet och upplevda bekymmer, varaktig utmattning samt ineffektivitet i arbetet oftare förekommande i kontrollgruppen jämfört med lantbrukargrupperna.

Tabell 7. Upplevda hälsorelaterade symptom och besvär bland lantbrukare fördelat på produktionsinriktning samt landsbygdsföretagare (kontroll)

Ganska besväret/ allvarligt besvärat av nedanstående symptom och besvär	Växtodlings- producenter (n = 177)		Mjolk- & nötkötts- producenter (n = 139)		Smågris- & slaktsvins- producenter (n = 154)		Landsbygds- företagare (Kontrollgrupp) N = 166	
	N	n (%)	N	n (%)	N	n (%)	N	n (%)
Ont i kroppen (nacke, skuldror, armar, rygg, ben)	149	49 (33)	109	42 (39)	119	37 (31)	134	45 (34)
Huvudvärk	125	15(12)	94	8 (9)	105	15 (14)	122	17 (14)
Humörsvängningar	110	10(9)	80	7 (9)	101	7 (7)	110	16 (15)
Ont i magen	113	9 (8)	85	3 (4)	99	6 (6)	107	7 (7)
Andningssvårigheter eller astma	109	9 (8)	75	1 (1)	93	2 (2)	105	6 (6)
Hosta	115	9 (8)	77	1 (1)	103	6 (6)	108	6 (6)
Försämrad koncentration och minne	114	9 (8)	75	3 (4)	101	6 (6)	115	14 (12)
Halsbränna	111	8 (7)	82	7 (9)	99	5 (5)	108	6 (6)
Ängslig, bekymrad	116	8 (7)	80	4 (5)	105	9 (9)	115	19 (17)
Ilska, frustration (ofta förekommande)	108	6 (6)	78	8 (10)	95	7 (7)	111	9 (8)
Varaktig utmattning	109	6 (6)	78	6 (8)	100	9 (9)	108	15 (14)
Eksem eller hudutslag	114	4 (4)	78	6 (8)	97	3 (3)	109	5 (5)
Ineffektivitet i arbetet	115	5 (4)	80	3 (4)	100	7 (7)	106	12 (11)
Yrsel	111	4 (4)	75	1 (1)	97	2 (2)	108	4 (4)
Hjärtklappning	109	1 (1)	77	2 (3)	97	2 (2)	105	4 (4)
Överkonsumtion av t.ex. alkohol, medicin el dylikt	111	1 (1)	76	0 (0)	94	1 (1)	106	3 (3)
Klåda eller inflammation i ögonen	110	0 (0)	74	0 (0)	97	3 (3)	104	1 (1)
Aptitlöshet	108	0 (0)	74	0 (0)	93	1 (1)	106	1 (1)

Sammanfattande diskussion

Demografi, urval och metod

Enkätundersökningen, *Lantbrukets Psykosociala Puls*, genomfördes under 2010–2011 bland 470 lantbrukare och 166 yrkesverksamma företagare som bodde eller hade sina företag på landsbygden. I undersökningen användes delar av ett reliabilitetstestad och validerat frågeformulär, General Nordic Questionnaire for Psychological and Social Factors at Work (QPSNordic), för att spegla undersöknings- och kontrollgruppens subjektiva uppfattning av sin psykosociala arbetsmiljö och hälsa (Elo et al., 2000).

Bland de 470 lantbrukarna fanns 177 växtodlingsproducenter, 139 mjölk- och nötköttsproducenter och 154 smågris- och slaktsvinsproducenter. Gruppen av landsbygdsföretagare fungerade som kontrollgrupp, vilken var jämförbar med undersökningsgruppen i relation till ålder, kön och geografisk placering. Det som främst skilde grupperna var en något högre utbildningsnivå bland deltagarna i kontrollgruppen. Deltagarna i både undersöknings- och kontrollgrupperna var egenföretagare och hade sina företag på landsbygden. Dessa två urvalskriterier, egenföretagare och landsbygd, valdes för att eliminera företagandet och närheten till landet/landsbygden som möjlig felkälla.

Svarsfrekvensen i undersökningen var relativt låg i undersökningsgrupp (39%) och kontrollgrupp (21%). Bortfallsanalysen visade att de främsta anledningarna till den låga svarsfrekvensen bland lantbrukarna var att en stor andel hade avvecklat företaget, gått i pension, hade tidsbrist eller av andra anledningar inte önskade att delta i undersökningen. Bland deltagarna i kontrollgruppen var bortfallet beroende av sämre registerkvalitet än förväntat, att de inte bodde eller hade sitt företag på landsbygden, hade avvecklat företaget eller var delaktig i makes lantbruksföretag eller hade tidsbrist. Undersökningens resultat bedöms trots bortfallet vara tillförlitliga för de två undersökningsgrupper i projektet. Dock kan generaliserbarheten vara svagare på grund av den mindre tillfredsställande svarsfrekvensen bland lantbrukare och landsbygdsföretagare.

Psykosocial arbetsmiljö och hälsa

Generellt värderade de två undersökta grupperna (undersöknings- och kontrollgrupp) att deras psykosociala arbetsmiljö och hälsa var bra, dock hade kontrollgruppen lite bättre psykosocial arbetsmiljö och psykisk hälsa jämfört med undersökningsgruppen. Både grupperna hade ganska höga arbetskrav, men även en relativt hög grad av kontroll i arbetet och socialt stöd från omgivningen, vilket innebär att risken för psykisk ohälsa borde vara liten. Resultaten gällande lantbrukarna stämmer väl överens

med tidigare studier (Lundqvist, 1988; Holmberg, 2004; Kolstrup *et al.*, 2008). De båda grupperna karakteriserades dessutom av att de var ganska nöjda med sitt nuvarande liv och arbete, var mycket engagerade i arbetet, men upplevde ändå en bra balans mellan arbete och privatliv. De präglades av en positiv inställning till livet, hade en bra psykisk och allmän hälsa och upplevde sig inte stressade och utmattade. Det fanns mindre skillnader mellan de två grupperna och det var främst med hänsyn till skicklighet i arbetet, social interaktion, hur nöjda deltagarna var med livet och arbetet, arbetsförmåga, allmän hälsa nu jämfört med för ett år sedan, inställning till livet i allmänhet, allmänna välbefinnande och externa stressfaktorer.

Inom lantbrukargruppen fanns mindre skillnader och det var främst mjölk- och nötköttsproducenterna som värderade sin psykosociala arbetsmiljö och hälsa lite sämre. Detta karakteriserades av högre arbetskrav, mer negativ påverkan mellan arbete och privatliv, mindre tillfreds med hur de klarade de fysiska och psykiska kraven i arbetet, sämre hälsa samt mera utmattade efter en arbetsdag jämfört med växtodlings- och grisproducenterna. Detta kan möjligen relateras till långa arbetsdagar, ett fysiskt påfrestande arbete och bundenhet i arbetet med mjölkkor. Det framgick dock tydligt av resultaten att grisproducenterna var mindre nöjda med livet och arbete i allmänhet och var mer stressade speciellt av externa faktorer som de inte själva kunde råda över. Orsaken till den sämre psykiska hälsa kan nog finnas i den rådande besvärliga ekonomiska situation som grisbranschen har befunnit sig i under studieperioden 2010-2011.

Externa stressfaktorer

Lantbruksföretag representerar ett yrke som är mycket beroende av olika externa faktorer, som man inte själv kan påverka såsom väder, lagar och förordningar från regering, myndigheter och EU, sjukdomsangrepp (växt och djur), diverse yrkesrelaterade skatter och miljöavgifter samt negativa samhällsattityder till lantbruket. Lantbrukare kan uppleva att det ställs höga krav på dem och samtidigt kan de uppleva få möjligheter att påverka och kontrollera speciellt de externa faktorerna. Känsla av låg kontroll i kombination med höga krav, och lågt socialt stöd kan leda till dålig psykosocial arbetsmiljö med stress, utbrändhet och allmän psykisk ohälsa till följd (Karasek, 1979; 1990 och Johnsson, 1986). Deltagarna blev därför tillfrågade om i vilken omfattning de kände sig stressade av olika externa faktorer.

De externa faktorer som speciellt växtodlingsproducenterna samt mjölk- och nötköttsproducenterna upplevde som mest stressande var EU lagstiftning omfattande bidragsregler, kontroller och utbetalningar samt myndigheternas agerande gentemot dem. Bland grisproducenterna var myndigheternas agerande den oftast förekommande

stressfaktorn. Ökade krav gällande miljöfrågor och andra krav från samhälle och konsumenter, väderförhållanden, djurskyddslagstiftning, varierande marknadspriser, ökad brottslighet, agroterrorism, sjukdomsutbrott bland växter och djur samt oro för företagets framtid var andra externa faktorer som var mycket stressande för lantbrukarna. För kontrollgruppen var det andra stressfaktorer som de upplevde som mer stressande förutom myndigheternas agerande. Generellt var det i stort sett samma externa faktorer som växtodlings-, mjölk- och grisproducenterna kände sig mycket stressade av. Dock var andelen växtodlingsproducenter som var mycket stressade färre och andelen grisproducenter som upplevde sig mycket stressade av externa faktorer högst jämfört med de två andra grupper, vilket betyder att grisproducenterna i undersökningen kände sig mest pressade och växtodlingsproducenterna minst pressade. Lågkonjunkturen inom grisproduktionen med höga foderpriser och låga avräkningspriser samt diskussioner kring miljö och djurskydd är sannolikt en bidragande orsak till grisproducenternas ökade stressnivå.

Upplevda hälsorelaterade symptom och besvär

Det fanns en klar skillnad mellan lantbrukargruppen och kontrollgruppen gällande upplevda symptom och besvär. Generellt indikerade resultaten att undersökningsgruppen hade färre symptom och besvär än kontrollgruppen d.v.s. lantbrukarna var mer symptom- och besvärsfria än landsbygdsföretagarna. Bland lantbrukarna dominerade symptom och besvär såsom ont i olika kroppsdelar och huvudvärk. Från tidigare studier är det välkänt att lantbrukare har en hög prevalens av muskuloskeletal besvär i olika kroppsdelar (Stål, 1999; Pinzke, 1999; 2003; Kolstrup *et al.*, 2006; Lunner Kolstrup, 2012). Kontrollgruppen hade jämförbar prevalens av ont i kroppen, men hade även andra symptom och besvär i form av humörsvängningar, försämrad koncentration och minne, ängslighet och bekymring, varaktig utmattning samt ineffektivitet i arbetet som undersökningsgruppen inte hade i samma omfattning. Det fanns inga större skillnader bland lantbrukarna inom de olika produktionsinriktningarna förutom att mjölk- och nötköttsproducenterna hade högre frekvens av ofta förekommande ilska och frustration jämfört med växtodlings- och grisproducenterna.

Hur går vi vidare?

Syftet med denna undersökning var att *"ta pulsen"* på lantbrukarnas psykosociala arbetsmiljö och hälsa för att skaffa ett underlag för utarbetning av ett åtgärdsprogram för hur de psykosociala arbetsförhållanden, psykisk hälsa samt sociala nätverk på landsbygden kan förbättras. Åtgärdsprogrammet skulle kunna innehålla utbildningar/kurser/stödinsatser både på individ och också på gruppnivå, bildande av sociala

nätverksgrupper som komplement till den redan etablerade stöd- och krisverksamhet som finns för lantbrukare samt stödinsatser för att förbättra samarbete, kommunikation och dialog mellan lantbrukare och myndigheter. Som ett led i utarbetandet av ett åtgärdsprogram behövs fördjupande intervjuer med lantbrukare, representanter från branschorganisationerna (t.ex. LRF och SLA) och statliga myndigheter (kommuner, länsstyrelser och Jordbruksdepartementet) samt psykologer, coacher, processledare och kommunikatörer.

Referenser

- Alpass F, Flett R, Humphries S, Massey C, Morriss S, Long N. 2004. *Stress in Dairy Farming and the Adoption of New Technology*. Int J Stress Managem, 11(3):270-81.
- Ang HBA, Lamm F, Tipples R. 2008. *The impact of stressors on the psychological wellbeing of New Zealand farmers and the development of an explanatory conceptual model*. Policy Practice Health Safety, 6(1):79-96.
- CASA. Under åben himmel, (Under open sky) (In Danish). CASA, Centre for Alternative Social Analysis. 2005. (Accessed 20121206). Available from: <http://www.casa-analyse.dk/3203>
- DeArmond S, Stallones L, Chen P, Sintek E. 2006. *Depression and somatic symptoms within the farming community*. J Agric Safety Health, 12(1):5.
- Deary IJ, Willock J, McGregor M. 1997. *Stress in farming*. Stress Med, 13(2):131-6.
- Elliott M, Heaney CA, Wilkins JR, Mitchell GL, Bean T. 1995. *Depression and perceived stress among cash grain farmers in Ohio*. J Agric Safety Health, 1(3):177-84.
- Elo A-L, Skogstad A, Dallner M, Gamberale F, Hottinen V, Knardahl S. *User's guide for the QPSNordic: General Nordic Questionnaire for psychological and social factors at work*: Nordic Council of Ministers; 2000.
- Fraser CE, Smith KB, Judd F, Humphreys JS, Fragar LJ, Henderson A. 2005. *Farming and mental health problems and mental illness*. Int J Soc Psychiatry, 51(4):340-9.
- Gallagher LM, Kliem C, Beautrais AL, Stallones L. 2008. *Suicide and occupation in New Zealand, 2001-2005*. Int J Occup Environ Health, 14(1):45-50.
- Gregoire A. 2002. *The mental health of farmers*. Occup Med, 52(8):471-6.
- Gunderson P, Donner D, Nashold R, Salkowicz L, Sperry S, Wittman B. 1993. *The epidemiology of suicide among farm residents or workers in five north-central states, 1980-1988*. Am J Prev Med, 9(suppl 1):26-32.
- Holmberg S, Thelin A, Stiernström EL, Svärdsudd K. 2004. *Psychosocial factors and low back pain, consultations, and sick leave among farmers and rural referents: A population-based study*. J Occup Environ Med, 46(9):993-8.
- Johnsson JV. 1986. *The impact of workplace social support, job demands and work control upon cardiovascular disease in Sweden*. Doctoral Dissertation, Dept. Of Environmental and Organizational Psychology, University of Stockholm.
- Kallioniemi MK, Simola AJK, Kymäläinen HR, Vesala HT, Louhelainen JK. 2009. *Mental symptoms among Finnish farm entrepreneurs*. Ann Agric Environ Med, 16(1):159-68.
- Kallioniemi MK, Simola AJK, Kymäläinen HR, Vesala H, Louhelainen J. 2008. *Stress among Finnish farm entrepreneurs*. Ann Agric Environ Med, 15:243-9.

- Karasek RA. 1979. *Job Demands, Job Decision Latitude, and Mental Strain: Implications for Job Redesign*. Jr. Administrative Science Quarterly, Vol. 24(2):285-308.
- Karasek, RA, Theorell, T. 1990. *Healthy work. Stress, productivity, and the reconstruction of working life*. New York, Basic Books.
- Kolstrup C, Lundqvist P, Pinzke S. 2008. *Psychosocial Work Environment Among employed Swedish Dairy and Pig Farmworkers*. J Agromed, 13(1):23-36.
- Kolstrup C, Stål M, Pinzke S, Lundqvist P. 2006. *Ache, pain, and discomfort: The reward for working with many cows and sows?* J Agromed, 11(2):45-55
- Lundqvist P. 1988. Psychosocial factors in the working environment of young Swedish farmers with milk production. In: *Working environment in farm buildings. Results of studies in livestock buildings and greenhouses* (Doctoral Thesis). Lund, Sweden: Department of Farm Buildings, Swedish University of Agricultural Sciences.
- Lunner Kolstrup C. 2012. *Work-related musculoskeletal discomfort of dairy farmers and employed workers*. Journal of Occupational Medicine and Toxicology, 7:23. Tillgänglig via: <http://www.occup-med.com/content/7/1/23>
- Lunner Kolstrup C, Hultgren J. 2011. *Perceived Physical and Psychosocial Exposure and Health Symptoms of Dairy Farm Staff and Possible Associations with Dairy Cow Health*. J Agric Safety Health, 17(2):111-25.
- Lunner Kolstrup C, Lundqvist, P. 2012. The Psychosocial Pulse of Swedish Farming – Screening of the psychosocial work conditions, mental health and social network of farmers and rural entrepreneurs in Sweden. In: *Conference Proceeding Health and Safety in Agriculture, Nordic and world-wide perspectives*:82. Nordic Meeting on Agricultural Occupational Health and Safety, Ystad Saltsjöbaden, Ystad Sweden, August 27-29, 2012.
- Melberg K. 2003. *Farming, stress and psychological well-being: The case of Norwegian farm spouses*. Sociologia Ruralis, 43(1):56-76.
- Miller K, Burns C. 2008. *Suicides on farms in South Australia 1997 - 2001*. Aust J Rural Health, 16:327 -31.
- NIOSH. 1999. *Stress at work*. Cincinnati, Ohio: Publications Dissemination, EID. National Institute for Occupational Safety and Prevention. 1999. Report No.: 96-115. (Accessed 20121206). Available from: <http://www.cdc.gov/niosh/docs/99-101/pdfs/99-101.pdf>.
- Pickett W, King WD, Lees REM, Bienefeld M, Morrison HI, Brison RJ. 1998. *Suicide mortality and pesticide use among Canadian farmers*. Am J Ind Med, 34(4):364-72.
- Pinzke S. 2003. *Changes in working conditions and health among dairy farmers in Southern Sweden. A 14-year follow-up*. Annals of Agricultural and Environmental Medicine:AAEM 10, 185-195.
- Pinzke S. 1999. *Towards the good work. Methods for studying working postures to prevent musculoskeletal disorders with farming as reference work* [doctoral thesis]. Alnarp (Sweden): Swedish University of Agricultural Sciences.

- Simkin S, Hawton K, Fagg J, Malmberg A. 1998. *Stress in farmers: a survey of farmers in England and Wales*. *Occup Environ Med*, 55(11):729-34.
- Stallones L. 1990. *Suicide mortality among Kentucky farmers, 1979-1985*. *Suicide Life-Threatening Behav*, 20(2):156-63.
- Stallones L, Leff M, Garrett C, Criswell L, Gillan T. 1995. *Depressive symptoms among Colorado farmers*. *J Agric Safety Health*, 1(1):37-43.
- Stål M. 1999. *Upper extremity musculoskeletal disorders in female machine milkers – an epidemiological, clinical and ergonomic study* [doctoral thesis]. Lund (Sweden): University of Lund.
- Walker JF. 2012. *Mental health in the rural sector – a review*. Report. Farm Safe New Zealand. (Accessed 20121206).
- Available from: <http://farmsafe.co.nz/wp-content/uploads/2012/10/Final-Report-Mental-Health-in-the-Rural-Sector.pdf>
- Walker LS, Walker JL. 1987. *Stressors and symptoms predictive of distress in farmers*. *Family Rel*, 36(4):374-8.
- Wallis A, Dollard MF. 2008. *Local and global factors in work stress: the Australian dairy farming exemplar*. *Scan J Work, Environ & Health Suppl*, 34(6):66-74.

Lantbrukares Psykosociala Arbetsmiljö & Hälsa

Så här besvarar du formuläret

På följande sidor finns påståenden och frågor om Ditt arbete och Din arbetsplats. Syftet med detta frågeformulär är att samla in information för att utveckla den psykosociala arbetsmiljön bland svenska lantbrukare.

Ta god tid på Dig när du svarar. De flesta frågor besvarar Du genom det svarsalternativ som bäst stämmer överens med Din åsikt.

Fyll i formuläret och skicka det i bifogade frankerade svarskuvertet.

Ansvarig projekledare: Forskare Christina Kolstrup, Sveriges Lantbruksuniversitet, AEM, Box 88, 230 53 Alnarp. E-post: christina.kolstrup@ltj.slu.se Telefon 040-41 54 94.

Endast ett alternativ per fråga. Använd kulspets- eller filtpenna

Personuppgifter

Födelseår 19_____

Kön Man Kvinna

Är du yrkesverksam lantbrukare? Ja Nej - avsluta frågeformuläret och returnera det i bifogade svarskuvert

I vilket län ligger Ditt företag?

☐ Stockholm	☐ Skåne
☐ Västerbotten	☐ Halland
☐ Norrbotten	☐ Västra Götaland
☐ Uppsala	☐ Värmland
☐ Södermanland	☐ Örebro
☐ Östergötland	☐ Västmanland
☐ Jönköping	☐ Dalarna
☐ Kronoberg	☐ Gävleborg
☐ Kalmar	☐ Väster Norrland
☐ Gotland	☐ Jämtland
☐ Blekinge	

Vilken är företagets huvudsakliga produktionsinriktning?

☐ Växtodling, antal hektar _____
☐ Mjölproduktion, antal mjölkkor _____
☐ Grisproduktion, antal suggor _____
☐ Nötköttsproduktion, antal djur _____
☐ Skog, antal hektar _____
☐ Annat, vad? _____

Hur länge har Du varit ägare / arrendator till företaget (gården)? _____ År

Har du anställda? Ja, hur många? _____ Nej

Hur många timmar arbetar Du per vecka? _____ Timmar

Skolutbildning (ange högsta utbildningen, endast ett alternativ)

☐ Grundskola
☐ Gymnasieskola
☐ Natur- eller lantbruksskola
☐ Lantmästare
☐ Driftledare
☐ Universitets/högskoleutbildning
☐ Högre akademiskutbildning
☐ Annan utbildning, vilken _____

Familjeförhållande Gift / samboende Ensamstående

Antal hemmavarande barn i åldersgrupp		0-6 år	7-12 år	> 12 år	
Har du anställning hos annan arbetsgivare?		☐ Ja	☐ Nej		
Vilket av följande beskriver bäst Din arbetstid?		☐ Dagtid	☐ Två-skiftarbete	☐ Tre-skiftarbete	
		☐ Fast kvällstid	☐ Fast nattskift	☐ Annat, vad? _____	
Arbetskrav	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
12. Är Din arbetsmängd så ojämn fördelad att arbetet hopar sig?	☐	☐	☐	☐	☐
13. Måste Du arbeta övertid?	☐	☐	☐	☐	☐
14. Måste Du arbeta i ett mycket högt tempo?	☐	☐	☐	☐	☐
15. Har Du för mycket att göra?	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kräver Ditt arbete fysisk uthållighet?	☐	☐	☐	☐	☐
17. Kräver Ditt arbete snabba beslut?	☐	☐	☐	☐	☐
18. Är Dina arbetsuppgifter för komplicerade för Dig?	☐	☐	☐	☐	☐
19. Kräver Ditt arbete maximal uppmärksamhet?	☐	☐	☐	☐	☐
20. Kräver Ditt arbete att du utför rörelser med maximal precision?	☐	☐	☐	☐	☐
21. Förekommer det störande avbrott i Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
22. Kräver Ditt arbete komplicerade beslut?	☐	☐	☐	☐	☐
23. Är Ditt arbete enformigt?	☐	☐	☐	☐	☐
24. Måste Du ofta upprepa samma arbetsmoment?	☐	☐	☐	☐	☐
25. Utför Du arbetsmoment som Du skulle behöva mera utbildning för?	☐	☐	☐	☐	☐

Arbetskrav	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
26. Är Dina kunskaper och färdigheter till nytta i Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
27. Innebär Ditt arbete positiva utmaningar?	☐	☐	☐	☐	☐
28. Tycker Du att Ditt arbete är meningsfullt?	☐	☐	☐	☐	☐
29. Kräver Ditt arbete att du skaffar Dig nya kunskaper och färdigheter?	☐	☐	☐	☐	☐
30. Är det möjligt för Dig att ha social kontakt med arbetskollegor/anställda medan Du arbetar?	☐	☐	☐	☐	☐
31. Har Du under de senaste två åren blivit utsatt för hot eller våld på Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
32. Innebär fel som Du gör i Ditt arbete risk för personskada?	☐	☐	☐	☐	☐
33. Innebär fel som Du gör i Ditt arbete risk för ekonomiska förluster?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Rollförväntningar	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
38. Finns det klart definierade mål för Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
39. Vet Du vilket ansvarsområde Du har?	☐	☐	☐	☐	☐
40. Vet Du precis vad som krävs av Dig i arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐
41. Måste Du utföra saker som Du tycker skulle göras annorlunda?	☐	☐	☐	☐	☐
42. Får Du arbetsuppgifter utan att få de resurser som behövs för att utföra dem?	☐	☐	☐	☐	☐
43. Ställs det oförenliga krav på Dig från två eller flera personer?	☐	☐	☐	☐	☐
44. Innefattar Ditt arbete arbetsuppgifter som är i konflikt med Dina personliga värderingar?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Kontroll i arbetet	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
45. Om det finns olika sätt att göra Ditt arbete på, kan Du då själv välja hur Du skall göra det?	☐	☐	☐	☐	☐
46. Kan Du påverka mängden arbete Du får?	☐	☐	☐	☐	☐
47. Kan Du själv bestämma Din arbetstakt?	☐	☐	☐	☐	☐
48. Kan Du själv bestämma när Du ska ta paus?	☐	☐	☐	☐	☐
49. Kan Du själv bestämma hur länge Du tar paus?	☐	☐	☐	☐	☐
50. Kan Du bestämma Din egen arbetstid (flectid)?	☐	☐	☐	☐	☐
51. Kan Du påverka vilka personer Du ska arbeta tillsammans med?	☐	☐	☐	☐	☐
52. Kan Du bestämma när Du ska ha kontakt med kunder?	☐	☐	☐	☐	☐
53. Kan Du påverka beslut som är viktiga för Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Skicklighet i arbetet	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
66. Är Du nöjd med kvaliteten på det arbete Du gör?	☐	☐	☐	☐	☐
67. Är Du nöjd med den mängd arbete Du gör?	☐	☐	☐	☐	☐
68. Är Du nöjd med Din förmåga att lösa problem i arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐
69. Är Du nöjd med din förmåga att upprätthålla ett gott förhållande till dina arbetskollegor/anställda?	☐	☐	☐	☐	☐
70. Får Du tillräcklig information om kvaliteten på det arbete Du utför?	☐	☐	☐	☐	☐
71. Kan Du själv direkt avgöra om Du gör ett bra arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Social interaktion	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
72. Om Du behöver, får Du då stöd och hjälp i Ditt dagliga arbete från Dina kollegor/anställda?	☐	☐	☐	☐	☐
73. Om Du behöver, får Du då stöd och hjälp i Ditt dagliga arbete från Din närmaste familj?	☐	☐	☐	☐	☐
78. Får Du uppskattning för Dina arbetsprestationer från Din omgivning?	☐	☐	☐	☐	☐
79. Har Du lagt märke till störande konflikter mellan arbetskollegor/anställda?	☐	☐	☐	☐	☐
80. Känner Du att Du kan få stöd från Dina vänner/Din familj när det är besvärligt på arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Samband mellan arbete och privatliv	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
105. Påverkar kraven i Ditt arbete Ditt hem- och familjeliv på ett negativt sätt?	☐	☐	☐	☐	☐
106. Påverkar kraven från Ditt hem/din familj Ditt arbete på ett negativt sätt?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Arbetsmotiv	Helt oviktigt	Mindre viktigt	Viktigt	Mycket viktigt	Helt nödvändigt
<i>Hur viktigt är följande i Din uppfattning om ett idealarbete?</i>					
117. Att arbetet bidrar till att utveckla min personlighet.	☐	☐	☐	☐	☐
118. Att jag får hög lön och andra materiella förmåner.	☐	☐	☐	☐	☐
119. Att arbetet är lugnt, tryggt och välordnat.	☐	☐	☐	☐	☐
120. Att arbetet ger mig en känsla av att ha utfört något värdefullt.	☐	☐	☐	☐	☐
121. Att jag har ett tryggt arbete med regelbunden inkomst.	☐	☐	☐	☐	☐

Arbetsmotiv	Helt oviktigt	Mindre viktigt	Viktigt	Mycket viktigt	Helt nödvändigt
122. Att den fysiska arbetsmiljön är säker och hälsosam.	☐	☐	☐	☐	☐
123. Att jag får använda min fantasi och kreativitet i arbetet.	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Arbetsengagemang och tillfredställelse	Instämmer inte alls	Instämmer knappast	Neutral	Instämmer delvis	Instämmer fullständigt
124. Mitt nuvarande arbete är bland det viktigaste som hänt mig.	☐	☐	☐	☐	☐
125. Jag är mycket personligt engagerad i mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
126. De flesta av mina intressen rör mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
127. Jag har starka band med mitt nuvarande arbete, som skulle vara mycket svåra att bryta.	☐	☐	☐	☐	☐
128. De flesta av mina mål i livet rör mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
129. Jag trivs med att för det mesta gå helt upp i mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
130. Mitt arbete är allt för mig.	☐	☐	☐	☐	☐
131. Den största tillfredställelsen i mitt liv kommer från mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Hur nöjd är du	Mycket missnöjd	Ganska missnöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Ganska nöjd	Mycket nöjd
132. Hur nöjd är Du med Ditt liv för närvarande?	☐	☐	☐	☐	☐
133. Hur nöjd är Du med Ditt arbete för närvarande?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Arbetsförmåga	Mycket dåligt	Ganska dåligt	Någorlunda	Ganska bra	Mycket bra
143. Hur tycker Du att Du klarar av de fysiska kraven i Ditt nuvarande arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
144. Hur tycker Du att Du klarar av de psykiska kraven i Ditt nuvarande arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Hälsa	Stämmer helt	Stämmer bra	Stämmer delvis	Stämmer inte alls	
<i>Följande handlar om Din hälsa <u>under de senaste fyra veckorna</u>. Var snäll och svara på alla frågor.</i>					
145. Jag kan koncentrera mig på det jag gör.	☐	☐	☐	☐	
146. Jag har svårt att sova på grund av problem och svårigheter.	☐	☐	☐	☐	
147. Jag känner att jag spelar en betydelsefull roll för andra.	☐	☐	☐	☐	
148. Jag känner mig kapabel att fatta beslut.	☐	☐	☐	☐	
149. Jag känner mig väldigt pressad.	☐	☐	☐	☐	
150. Jag kan inte klara av de dagliga problemen.	☐	☐	☐	☐	
151. Jag kan uppskatta det positiva i tillvaron.	☐	☐	☐	☐	
152. Jag kan ta itu med svårigheter.	☐	☐	☐	☐	
153. Jag känner mig olycklig och nedstämd.	☐	☐	☐	☐	
154. Jag har känt att mitt självförtroende har minskat.	☐	☐	☐	☐	
155. Jag har tänkt på mig som en betydelselös person.	☐	☐	☐	☐	
156. Jag har känt mig ganska lycklig på det hela taget.	☐	☐	☐	☐	
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Hälsotillstånd jämfört med andra	Mycket bra	Ganska bra	Likadant	Ganska dåligt	Mycket dåligt
160. Hur är Ditt hälsotillstånd jämfört med andra personers i samma ålder?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Allmänhälsa nu jämfört med för ett år sedan	Mycket bättre nu än för ett år sedan	Något bättre nu än för ett år sedan	Ungefär likadan nu som för ett år sedan	Något sämre nu än för ett år sedan	Mycket sämre nu än för ett år sedan
161. Hur skulle Du bedöma Din allmänhälsa nu jämfört med för ett år sedan?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Inställning till livet i allmänhet	Instämmer absolut inte	Instämmer inte	Neutral	Instämmer	Instämmer fullständigt
171. I osäkra tider förväntar jag mig vanligtvis det bästa.	☐	☐	☐	☐	☐
172. Om något kan gå fel för mig så gör det.	☐	☐	☐	☐	☐
173. Jag är alltid optimistisk när det gäller min framtid	☐	☐	☐	☐	☐
174. Jag förväntar mig nästan aldrig att saker och ting skall lyckas för mig.	☐	☐	☐	☐	☐
175. Jag räknar sällan med att det skall hända mig bra saker.	☐	☐	☐	☐	☐
176. Jag förväntar mig i stort sett att det skall hända mig flera bra saker än dåliga.	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
<i>Nästa fråga handlar om Ditt allmänna välbefinnande för närvarande</i>	Inte alls	Bara lite	I viss mån	Ganska mycket	Väldigt mycket
177. Med stress menas en situation då man känner sig spänd, rastlös, nervös eller orolig eller inte kan sova på natten eftersom man tänker på problem hela tiden. Har du känt Dig stressad den senaste tiden?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Stress faktorer, som du inte själv kan påverka	Inte alls	Bara lite	I viss mån	Ganska mycket	Väldigt mycket
<i>Dessa frågor handlar om hur utomstående faktorer påverkar Dig (utomstående faktorer är sådana som Du inte själv har möjlighet att påverka)</i>					
Känner Du Dig stressad av:	☐	☐	☐	☐	☐
178. Finanskrisen?	☐	☐	☐	☐	☐
179. Ostabilt ränteläge?	☐	☐	☐	☐	☐
180. Fluktuerande marknadspriser?	☐	☐	☐	☐	☐
181. Framtiden för Ditt företag?	☐	☐	☐	☐	☐
182. Kommande generationsskifte?	☐	☐	☐	☐	☐
183. Väder?	☐	☐	☐	☐	☐
184. Brist på kompetent arbetskraft?	☐	☐	☐	☐	☐
185. Din egen hälsa?	☐	☐	☐	☐	☐
186. Ökade miljökrav?	☐	☐	☐	☐	☐
187. EU lagstiftning (bidrag, kontroller, utbetalningar)?	☐	☐	☐	☐	☐
188. Myndigheters agerande?	☐	☐	☐	☐	☐
189. Ökade krav från samhälle och konsumenter?	☐	☐	☐	☐	☐
190. Agro-terrorism?	☐	☐	☐	☐	☐
191. Sjukdomsutbrott (bland djur och växter)?	☐	☐	☐	☐	☐
192. Djurskyddslagstiftning?	☐	☐	☐	☐	☐
193. Ökad brottslighet?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Utmattning i arbetet	Aldrig	Några gånger per år eller mindre	Någon gång per månad	Några gånger per månad	Någon gång per vecka	Några gånger per vecka	Varje dag
137. Jag känner mig känslomässigt tömd av mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
138. Jag känner mig förbrukad när arbetsdagen är slut.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
139. Jag känner mig trött när jag går upp om morgnarna.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
140. Arbete under en hel dag är verkligen påfrestande för mig.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
141. Jag känner mig utbränd av mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:							
Har Du råkat ut för någon skada den senast månaden? Beskriv typ av skada och hur den gick till:							

Tack för din medverkan!

Psykosocial Arbetsmiljö & Hälsa på Landsbygden

Så här besvarar du formuläret

På följande sidor finns påståenden och frågor om Ditt arbete och Din arbetsplats. Syftet med detta frågeformulär är att samla in information för att utveckla den psykosociala arbetsmiljön på landsbygden.

Ta god tid på Dig när du svarar. De flesta frågor besvarar Du genom det svarsalternativ som bäst stämmer överens med Din åsikt.

Fyll i formuläret och skicka det i bifogade frankerade svarskuvertet.

Ansvarig projekledare: Forskare Christina Kolstrup, Sveriges Lantbruksuniversitet, AEM, Box 88, 230 53 Alnarp. E-post: christina.kolstrup@ltj.slu.se Telefon 040-41 54 94.

Endast ett alternativ per fråga. Använd kulspets- eller filtpenna

Personuppgifter

Födelseår	19_____
Kön	☐ Man ☐ Kvinna
Bor du på landsbygden?	☐ Ja ☐ Nej - om nej, avsluta frågeformuläret och returnera det i bifogade svarskuvert
Är du yrkesverksam lantbrukare?	☐ Nej ☐ Ja - om ja, avsluta frågeformuläret och returnera det i bifogade svarskuvert
I vilket län bor Du?	☐ Stockholm ☐ Skåne ☐ Västerbotten ☐ Halland ☐ Norrbotten ☐ Västra Götaland ☐ Uppsala ☐ Värmland ☐ Södermanland ☐ Örebro ☐ Östergötland ☐ Västmanland ☐ Jönköping ☐ Dalarna ☐ Kronoberg ☐ Gävleborg ☐ Kalmar ☐ Väster Norrland ☐ Gotland ☐ Jämtland ☐ Blekinge
Yrkestitel eller arbetsuppgift	_____
Hur länge har Du arbetat på denna arbetsplats?	_____ År
Anställningsvillkor?	☐ Fast anställning ☐ Tillfällig anställning ☐ Egen företagare
Har Du anställning hos annan arbetsgivare?	☐ Ja ☐ Nej
Har Du en arbetsledande ställning?	☐ Ja ☐ Nej
Hur många timmar arbetar Du per vecka?	_____ Timmar
Skolutbildning (ange högsta utbildningen, endast ett alternativ)	☐ Grundskola ☐ Gymnasieskola ☐ Yrkesutbildning, vilken _____ ☐ Universitets/högskoleutbildning ☐ Högre akademiskutbildning ☐ Annan utbildning, vilken _____
Familjeförhållande	☐ Gift / samboende ☐ Ensamstående

Antal hemmavarande barn i åldersgrupp		0-6 år _____	7-12 år _____	> 12 år _____	
Har du anställning hos annan arbetsgivare?		☐ Ja	☐ Nej		
Vilket av följande beskriver bäst Din arbetstid?		☐ Dagtid	☐ Två-skiftarbete	☐ Tre-skiftarbete	
		☐ Fast kvällstid	☐ Fast nattskift	☐ Annat, vad? _____	
Arbetskrav	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
12. Är Din arbetsmängd så ojämn fördelad att arbetet hopar sig?	☐	☐	☐	☐	☐
13. Måste Du arbeta övertid?	☐	☐	☐	☐	☐
14. Måste Du arbeta i ett mycket högt tempo?	☐	☐	☐	☐	☐
15. Har Du för mycket att göra?	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kräver Ditt arbete fysisk uthållighet?	☐	☐	☐	☐	☐
17. Kräver Ditt arbete snabba beslut?	☐	☐	☐	☐	☐
18. Är Dina arbetsuppgifter för komplicerade för Dig?	☐	☐	☐	☐	☐
19. Kräver Ditt arbete maximal uppmärksamhet?	☐	☐	☐	☐	☐
20. Kräver Ditt arbete att du utför rörelser med maximal precision?	☐	☐	☐	☐	☐
21. Förekommer det störande avbrott i Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
22. Kräver Ditt arbete komplicerade beslut?	☐	☐	☐	☐	☐
23. Är Ditt arbete enformigt?	☐	☐	☐	☐	☐
24. Måste Du ofta upprepa samma arbetsmoment?	☐	☐	☐	☐	☐
25. Utför Du arbetsmoment som Du skulle behöva mera utbildning för?	☐	☐	☐	☐	☐

Arbetskrav	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
26. Är Dina kunskaper och färdigheter till nytta i Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
27. Innebär Ditt arbete positiva utmaningar?	☐	☐	☐	☐	☐
28. Tycker Du att Ditt arbete är meningsfullt?	☐	☐	☐	☐	☐
29. Kräver Ditt arbete att du skaffar Dig nya kunskaper och färdigheter?	☐	☐	☐	☐	☐
30. Är det möjligt för Dig att ha social kontakt med arbetskollegor/anställda medan Du arbetar?	☐	☐	☐	☐	☐
31. Har Du under de senaste två åren blivit utsatt för hot eller våld på Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
32. Innebär fel som Du gör i Ditt arbete risk för personskada?	☐	☐	☐	☐	☐
33. Innebär fel som Du gör i Ditt arbete risk för ekonomiska förluster?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Rollförväntningar	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
38. Finns det klart definierade mål för Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
39. Vet Du vilket ansvarsområde Du har?	☐	☐	☐	☐	☐
40. Vet Du precis vad som krävs av Dig i arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐
41. Måste Du utföra saker som Du tycker skulle göras annorlunda?	☐	☐	☐	☐	☐
42. Får Du arbetsuppgifter utan att få de resurser som behövs för att utföra dem?	☐	☐	☐	☐	☐
43. Ställs det oförenliga krav på Dig från två eller flera personer?	☐	☐	☐	☐	☐
44. Innefattar Ditt arbete arbetsuppgifter som är i konflikt med Dina personliga värderingar?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Kontroll i arbetet	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
45. Om det finns olika sätt att göra Ditt arbete på, kan Du då själv välja hur Du skall göra det?	☐	☐	☐	☐	☐
46. Kan Du påverka mängden arbete Du får?	☐	☐	☐	☐	☐
47. Kan Du själv bestämma Din arbetstakt?	☐	☐	☐	☐	☐
48. Kan Du själv bestämma när Du ska ta paus?	☐	☐	☐	☐	☐
49. Kan Du själv bestämma hur länge Du tar paus?	☐	☐	☐	☐	☐
50. Kan Du bestämma Din egen arbetstid (flectid)?	☐	☐	☐	☐	☐
51. Kan Du påverka vilka personer Du ska arbeta tillsammans med?	☐	☐	☐	☐	☐
52. Kan Du bestämma när Du ska ha kontakt med kunder?	☐	☐	☐	☐	☐
53. Kan Du påverka beslut som är viktiga för Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Skicklighet i arbetet	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
66. Är Du nöjd med kvaliteten på det arbete Du gör?	☐	☐	☐	☐	☐
67. Är Du nöjd med den mängd arbete Du gör?	☐	☐	☐	☐	☐
68. Är Du nöjd med Din förmåga att lösa problem i arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐
69. Är Du nöjd med din förmåga att upprätthålla ett gott förhållande till dina arbetskollegor/anställda?	☐	☐	☐	☐	☐
70. Får Du tillräcklig information om kvaliteten på det arbete Du utför?	☐	☐	☐	☐	☐
71. Kan Du själv direkt avgöra om Du gör ett bra arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Social interaktion	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
72. Om Du behöver, får Du då stöd och hjälp i Ditt dagliga arbete från Dina kollegor/anställda?	☐	☐	☐	☐	☐
73. Om Du behöver, får Du då stöd och hjälp i Ditt dagliga arbete från Din närmaste familj?	☐	☐	☐	☐	☐
78. Får Du uppskattning för Dina arbetsprestationer från Din omgivning?	☐	☐	☐	☐	☐
79. Har Du lagt märke till störande konflikter mellan arbetskollegor/anställda?	☐	☐	☐	☐	☐
80. Känner Du att Du kan få stöd från Dina vänner/Din familj när det är besvärligt på arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Samband mellan arbete och privatliv	Mycket sällan eller aldrig	Ganska sällan	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta eller alltid
105. Påverkar kraven i Ditt arbete Ditt hem- och familjeliv på ett negativt sätt?	☐	☐	☐	☐	☐
106. Påverkar kraven från Ditt hem/din familj Ditt arbete på ett negativt sätt?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Arbetsmotiv	Helt oviktigt	Mindre viktigt	Viktigt	Mycket viktigt	Helt nödvändigt
<i>Hur viktigt är följande i Din uppfattning om ett idealarbete?</i>					
117. Att arbetet bidrar till att utveckla min personlighet.	☐	☐	☐	☐	☐
118. Att jag får hög lön och andra materiella förmåner.	☐	☐	☐	☐	☐
119. Att arbetet är lugnt, tryggt och välordnat.	☐	☐	☐	☐	☐
120. Att arbetet ger mig en känsla av att ha utfört något värdefullt.	☐	☐	☐	☐	☐
121. Att jag har ett tryggt arbete med regelbunden inkomst.	☐	☐	☐	☐	☐

Arbetsmotiv	Helt oviktigt	Mindre viktigt	Viktigt	Mycket viktigt	Helt nödvändigt
122. Att den fysiska arbetsmiljön är säker och hälsosam.	☐	☐	☐	☐	☐
123. Att jag får använda min fantasi och kreativitet i arbetet.	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Arbetsengagemang och tillfredsställelse	Instämmer inte alls	Instämmer knappast	Neutral	Instämmer delvis	Instämmer fullständigt
124. Mitt nuvarande arbete är bland det viktigaste som hänt mig.	☐	☐	☐	☐	☐
125. Jag är mycket personligt engagerad i mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
126. De flesta av mina intressen rör mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
127. Jag har starka band med mitt nuvarande arbete, som skulle vara mycket svåra att bryta.	☐	☐	☐	☐	☐
128. De flesta av mina mål i livet rör mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
129. Jag trivs med att för det mesta gå helt upp i mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
130. Mitt arbete är allt för mig.	☐	☐	☐	☐	☐
131. Den största tillfredsställelsen i mitt liv kommer från mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Hur nöjd är du	Mycket missnöjd	Ganska missnöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Ganska nöjd	Mycket nöjd
132. Hur nöjd är Du med Ditt liv för närvarande?	☐	☐	☐	☐	☐
133. Hur nöjd är Du med Ditt arbete för närvarande?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Arbetsförmåga	Mycket dåligt	Ganska dåligt	Någorlunda	Ganska bra	Mycket bra
143. Hur tycker Du att Du klarar av de fysiska kraven i Ditt nuvarande arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
144. Hur tycker Du att Du klarar av de psykiska kraven i Ditt nuvarande arbete?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Hälsa	Stämmer helt	Stämmer bra	Stämmer delvis	Stämmer inte alls	
<i>Följande handlar om Din hälsa <u>under de senaste fyra veckorna</u>. Var snäll och svara på alla frågor.</i>					
145. Jag kan koncentrera mig på det jag gör.	☐	☐	☐	☐	
146. Jag har svårt att sova på grund av problem och svårigheter.	☐	☐	☐	☐	
147. Jag känner att jag spelar en betydelsefull roll för andra.	☐	☐	☐	☐	
148. Jag känner mig kapabel att fatta beslut.	☐	☐	☐	☐	
149. Jag känner mig väldigt pressad.	☐	☐	☐	☐	
150. Jag kan inte klara av de dagliga problemen.	☐	☐	☐	☐	
151. Jag kan uppskatta det positiva i tillvaron.	☐	☐	☐	☐	
152. Jag kan ta itu med svårigheter.	☐	☐	☐	☐	
153. Jag känner mig olycklig och nedstämd.	☐	☐	☐	☐	
154. Jag har känt att mitt självförtroende har minskat.	☐	☐	☐	☐	
155. Jag har tänkt på mig som en betydelslös person.	☐	☐	☐	☐	
156. Jag har känt mig ganska lycklig på det hela taget.	☐	☐	☐	☐	
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Hälsotillstånd jämfört med andra	Mycket bra	Ganska bra	Likadant	Ganska dåligt	Mycket dåligt
160. Hur är Ditt hälsotillstånd jämfört med andra personers i samma ålder?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Allmänhälsa nu jämfört med för ett år sedan	Mycket bättre nu än för ett år sedan	Något bättre nu än för ett år sedan	Ungefär likadan nu som för ett år sedan	Något sämre nu än för ett år sedan	Mycket sämre nu än för ett år sedan
161. Hur skulle Du bedöma Din allmänhälsa nu jämfört med för ett år sedan?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
Inställning till livet i allmänhet	Instämmer absolut inte	Instämmer inte	Neutral	Instämmer	Instämmer fullständigt
171. I osäkra tider förväntar jag mig vanligtvis det bästa.	☐	☐	☐	☐	☐
172. Om något kan gå fel för mig så gör det.	☐	☐	☐	☐	☐
173. Jag är alltid optimistisk när det gäller min framtid	☐	☐	☐	☐	☐
174. Jag förväntar mig nästan aldrig att saker och ting skall lyckas för mig.	☐	☐	☐	☐	☐
175. Jag räknar sällan med att det skall hända mig bra saker.	☐	☐	☐	☐	☐
176. Jag förväntar mig i stort sett att det skall hända mig flera bra saker än dåliga.	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					
<i>Nästa fråga handlar om Ditt allmänna välbefinnande för närvarande</i>	Inte alls	Bara lite	I viss mån	Ganska mycket	Väldigt mycket
177. Med stress menas en situation då man känner sig spänd, rastlös, nervös eller orolig eller inte kan sova på natten eftersom man tänker på problem hela tiden. Har du känt Dig stressad den senaste tiden?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Stress faktorer, som du inte själv kan påverka	Inte alls	Bara lite	I viss mån	Ganska mycket	Väldigt mycket
<i>Dessa frågor handlar om hur utomstående faktorer påverkar Dig (utomstående faktorer är sådana som Du inte själv har möjlighet att påverka)</i>					
Känner Du Dig stressad av:	☐	☐	☐	☐	☐
178. Finanskrisen?	☐	☐	☐	☐	☐
179. Ostabilt ränteläge?	☐	☐	☐	☐	☐
180. Fluktuerande marknadspriser?	☐	☐	☐	☐	☐
181. Framtiden för Ditt företag?	☐	☐	☐	☐	☐
182. Kommande generationsskifte?	☐	☐	☐	☐	☐
183. Väder?	☐	☐	☐	☐	☐
184. Brist på kompetent arbetskraft?	☐	☐	☐	☐	☐
185. Din egen hälsa?	☐	☐	☐	☐	☐
186. Ökade miljökrav?	☐	☐	☐	☐	☐
187. EU lagstiftning (bidrag, kontroller, utbetalningar)?	☐	☐	☐	☐	☐
188. Myndigheters agerande?	☐	☐	☐	☐	☐
189. Ökade krav från samhälle och konsumenter?	☐	☐	☐	☐	☐
190. Agro-terrorism?	☐	☐	☐	☐	☐
191. Sjukdomsutbrott (bland djur och växter)?	☐	☐	☐	☐	☐
192. Djurskyddslagstiftning?	☐	☐	☐	☐	☐
193. Ökad brottslighet?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:					

Utmattning i arbetet	Aldrig	Några gånger per år eller mindre	Någon gång per månad	Några gånger per månad	Någon gång per vecka	Några gånger per vecka	Varje dag
137. Jag känner mig känslomässigt tömd av mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
138. Jag känner mig förbrukad när arbetsdagen är slut.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
139. Jag känner mig trött när jag går upp om morgnarna.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
140. Arbete under en hel dag är verkligen påfrestande för mig.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
141. Jag känner mig utbränd av mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentera gärna Dina svar ovan:							
Har Du råkat ut för någon skada den senaste månaden? Beskriv typ av skada och hur den gick till:							

Tack för din medverkan!

Enkät om lantbrukares psykosociala arbetsmiljö & hälsa

Lantbruksföretagen blir färre, men större i omfattning. Expandingen från ett mindre familjeföretag till ett stort lantbruksföretag innebär ofta ett ekonomiskt risktagande, ett personalansvar samt många arbetstimmar – en förändring och förvandling från bonde till företagare. Man kan som lantbrukare uppleva att det ställs höga krav gällande bra produktionsresultat, god lönsamhet samt medvetet samhälls- och miljöansvar. Samtidigt finns det ibland små möjligheter att påverka och kontrollera speciellt utomstående faktorer.

Du som får denna enkät deltar i forskningsprojektet LANTBRUKETS PSYKOSOCIALA PULS vid Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, i Alnarp. Syftet med undersökningen är att kartlägga den psykosociala arbetsmiljön bland lantbrukare samt bland egenföretagare som bor på landsbygden. Detta för att kunna utarbeta ett åtgärdsprogram för hur de psykosociala arbetsförhållanden, psykisk hälsa samt sociala nätverk kan förbättras. Enkäten tar ungefär 10-15 minuter att besvara. Du skickar den ifyllt i bifogat svarskuvert till Christina.

Ditt deltagande är frivilligt och om du inte vill medverka alls kan du returnera en tom enkät där du anger skälet till varför du inte vill delta, så slipper du påminnelser.

Du förblir anonym i resultaten, d v s ditt namn och namnet på ditt företag kommer inte att redovisas. Din personliga integritet kommer att respekteras vilket innebär att dina svar enbart kommer att användas för statistiska sammanställningar. Det nummer som står på enkäten är till för att vi skall veta vilka personer som svarat och vid behov kunna påminna dem. När projektet är avslutat kommer du att få ta del av resultaten och därefter kommer vi att publicera dem i vetenskapliga tidskrifter.

Projektet har godkänts enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Dina svar kommer givetvis att behandlas konfidentiellt och i enlighet med Personuppgiftslagen (SFS 1998:204). Genom att besvara enkäten lämnar du ditt samtycke till att dina svar används i projektet.

Är det något du undrar över är du välkommen att höra av dig till projektledaren, Christina, per e-post christina.kolstrup@slu.se eller telefon 040-41 54 94. Information om projektet finns också på hemsidan <http://194.47.52.48/nmaoh/psykosocial/>

Stort tack för ditt svar!

Med vänliga hälsningar

Christina Lunner Kolstrup
Forskare, Husdjursagronom, Projektledare
Tel. 040-41 54 94
E-post: christina.kolstrup@slu.se

Peter Lundqvist
Professor, Områdeschef
Tel. 040-41 54 95
E-post: peter.lundqvist@slu.se

Enkät om psykosocial arbetsmiljö & hälsa bland landsbygdsföretagare

Du som får denna enkät deltar i forskningsprojektet LANTBRUKETS PSYKOSOCIALA PULS vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) i Alnarp. Syftet med undersökningen är att kartlägga den psykosociala arbetsmiljön bland yrkesverksamma på landsbygden som inte är lantbrukare. Detta för att kunna utarbeta ett åtgärdsprogram för hur de psykosociala arbetsförhållanden, psykisk hälsa samt sociala nätverk kan förbättras. Enkäten tar ungefär 10-15 minuter att besvara. Du skickar den ifylld i bifogat svarskuvert till Christina.

Ditt deltagande är frivilligt och om du inte vill medverka alls kan du returnera en tom enkät där du anger skälet till varför du inte vill delta, så slipper du påminnelser.

Du förblir anonym i resultaten, d v s ditt namn kommer inte att redovisas. Din personliga integritet kommer att respekteras vilket innebär att dina svar enbart kommer att användas för statistiska sammanställningar. Det nummer som står på enkäten är till för att vi skall veta vilka personer som svarat och vid behov kunna påminna dem. När projektet är avslutat kommer du att få ta del av resultaten och därefter vill vi publicera dem i vetenskapliga tidskrifter.

Projektet har godkänts enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Dina svar kommer givetvis att behandlas konfidentiellt och i enlighet med Personuppgiftslagen (SFS 1998:204). Genom att besvara enkäten lämnar du ditt samtycke till att dina svar används i projektet.

Är det något du undrar över är du välkommen att höra av dig till projektledare Christina per e-post christina.kolstrup@slu.se eller telefon 040-41 54 94. Information om projektet finns också på hemsidan <http://194.47.52.48/nmaoh/psykosocial/>

Stort tack för ditt svar!

Med vänliga hälsningar

Christina Lunner Kolstrup
Forskare, Husdjursagronom, Projektledare
Tel. 040-41 54 94
E-post: christina.kolstrup@slu.se

Peter Lundqvist
Professor, Områdeschef
Tel. 040-41 54 95
E-post: peter.lundqvist@slu.se

